Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 8 | Łódź, Czwartek 9 stycznia 1930 | אכטער יאהרגאנג | לאדז דאנערשטאג, ט' טבת תר"צ | Nr 8

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מארגען-עקספאזע פון פרעמיער בארטעל

וו א ר ש א, 8 (טעלעפאניש). מארגען זאל פון ספאלא אנקומען דער מלוכה-פרעזידענט. אינ-דערפריה האט דער פרעמיער אפגעהאלטען א קאנ-פערענץ מיט'ן אינערן-מיניסטער יוזעווסקי, ווי מ'גיט איבער זאל די קאנפערענץ האבען א שייכות מיט'ן ביודזשעט פון אינערן-מיניסטעריום. נאכמי-טאג איז פארגעקומען א ווייטערע קאנפערענץ מיט די מיניסטארען פון די ווירטשאפטליכע רעסארטען. ווי מ'גיט איבער איז אויף דער קאנפערענץ בע-האנדעלט געווארען די עקספאזע, וועלכע דער פרעמיער דארף האלטען אויף דער פרייטאג'דיגער זיצונג פון סיים.

אויסערן-מיניסטער זאלעסקי

ארויסגעפאהרען קיין גענף

וו א ר ש א, 8 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) היינט ביי טאג איז אויסערן-מיניסטער זאלעסקי ארויסגעפאהרען קיין גענף צו דער סע-סיע פון פעלקער-ליגע-ראט. אין דער דעלעגאציע פאהרען מיט מיניסטער שומלאקאווסקי, דירעקטאר טארנאווסקי און דער שעף פון פרעס-ביורא כזשנאווסקי. צו דער דעלעגאציע געהערט אויך דער פוילישער געזאנדטער אין בערלין — קנאל.

די דעלעגאציע וועט זיך פערהאלטען א טאג אין פאריז, וואו מיניסטער זאלעסקי וועט אפהאל-טען א קאנפערענץ מיט בריאנ'ען.

ציוניסטישער פערבאנד - קאמי-טעט ווערט געשאפען אין פוילען

וו א ר ש א. 8 (טעלעפאניש). לויט דער איני-ציאטיוו פון נחום סאקאלאוו וועט אין די נאהנ-טסטע טעג פארקומען א קאנפערענץ פון די צענ-טראל-קאמיטעטען פון די בעזונדערע ציוניסטישע ארגאניזאציעס אין לאנד. אויף דער קאנפערענץ זאל געוועהלט ווערען א ציוניסטישער פערבאנד-קאמיטעט, וואס זאל לייטען מיט אלע ציוניסטישע ענינים. דאס זאל זיין דער ערשטער שריט צו דער אוניפיקאציע פון דער ציוניסטישער ארגאני-זאציע אין פוילען.

היטלערואוועצעס בעפאלען א חנוכה-אווענט

ס א א ר ב ר י ק ע ן, 8. (יט"א טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען א חנוכה-פייערונג פון ארטיגען מזרח-יודישען פעראיין. היטלעראוועצעס זענען בעך-פאלען די פערזאמעלטע און שטארק צושלאגען די אנוועזענדע. 2 פון די אנוועזענדע האבען פון די קלעפ געחלשט און היטלעראוועצעס איז פעריאנגעט געווארען.

געעפענט די פעראייניגטע ארבייטער-קאנפערענץ אין א"י

ת ל - א ב י ב, 8. (יט"א טעלעגראפיש). ס'איז געעפענט געווארען די פעראייניגטע קאנ-פערענץ פון „אחדות העבודה" און „הפועל הצעיר" פאר דער קאנפערענץ זענען פארגעקומען בעזונדערע פארקאנפערענצען פון די פארטייען. צו דער קאנ-פערענץ זענען געקומען טויזענדער ארבייטער. די ערעפנונגס-רעדע האבען געהאלטען שפרינצאק און בן-גוריון.

א נאפט-קאנאל ביירוט—דמשק

ב י ר ו ט, 8. (יט"א טעלעגראפיש). דא קומען פאר אונטערהאנדלונגען צווישען די פראנצויזישע און אמעריקאנער נאפט-געזעלשאפטען וועגען שטע-לען אדורכפיהרען די נאפט-ליניע מאסול-היפה. וואס ווערט איצט געבייט אנשטאט דעם נאפט-קאנאל זאל געבייט ווערען אנאנדערער, וואס זאל געהן דורך ביירוט. אייב ס'זאל נישט געלונגען צו שטע-רען דעם פראיעקט פון א קאנאל מאסול-היפה, זאל ספעציעל געבייט ווערען א קאנאל ביירוט — דמשק.

ציהונג פון דער 20-טער מלוכה-לאטעריע

1-טער טאג – 3-טע קלאס

80.000 זל. – 199163
40.000 זל. – 152031
10.000 זל. – 142565
5.000 זל. – 184723
2.000 זל. – 192366 187346
1 000 זל. – 103138 114314 116192
154727 188597
500 זל. – 59021 83030 83414 98302
148937 161581 148937 183651 197527
400 זל. – 11454 14308 15255 46409
64092 87697 89881 95975 131735 136290
175752 182536 186532 192948 195516

לאדזער „צער בעל החיים" פערמעסט זיך אויף דער יוד. שחיטה

דער מאגיסטראט זאל שטיצען די דאזיגע אקציע

מיר דערוויסען זיך יעצט א סענסאציאנעלען ענין בנוגע דער שחיטה אין לאדז.

בשעתו האט זיך דער פרעזעס פון די לאדזער צער בעלי חיים בעקענט אין אויסלאנד מיט דער טעטיגקייט פון ענליכע אויסלענדישע געזעלשאפטען און האט זיך פעראינטערעסירט מיט דער נייעסטער ערפינדונג, וואס שטרעבט הומאניטארער צו מאכען דאס שעכטען בהמות מיט די אפאראטען פון פראפ. שערמער. דער אפאראט איז אן ערפינדונג פון בער-לינער פראפ. שערמער און ווירקט שנעל.

די לאדזער געזעלשאפט פון „צער בעל-חיים" האט זיך געווענדעט צום לאדזער מאגיסטראט. די געזונדהייטס-אפטיילונג האט דעלעגירט אייניגע בע-אמטע מיט דעם וועטערינאר-אינספעקטאר נעכי-רעבעצקי בראש אין שטעטישען שעכט-הויז, וואו ס'איז פארגעקומען א דעמאנסטראציע פונ'ם אפא-ראט. די דעמאנסטראציע איז אויסגעפאלען געלונגען און איבער א צעהנדליג בהמות זענען מאמענטאל געטויטעט געווארען אויף דעם נייעם שטייגער.

דער מאגיסטראט האט איינער פון די-גע זיצונגען אויך געהאט בעשלאסען איינצופיהרען אויף א צוואנג - אופן דעם נייעם אופן פון שעכטען בהמות אין די שטעטישע שעכט-הויזער פונ'ם 1-טען יולי 1929 און האט בעשטעלט אין דייטשלאנד צעהן אפאראטען אבער דאס האנ-דעלס-און לאנדווירטשאפטליכע מיניסטעריום האבען נישט ערלויבט אריינצופיהרען די אפאראטען פון אויסלאנד.

בעת עס איז מיט עטליכע חדשים צוריק אין לאדז געווען די לאנדווירטשאפטליכע אויסשטעלונג האט זיך מיט'ן שערמער-אפאראט פעראינטערעסירט דער דעלעגאט פון בילדונגס-מיניסטעריום ה' שאפער און האט צוגעזאגט צו שטיצען די בעמיהונגען פון די צער-בעלי-חיים'ניקעס. די געזעלשאפט האט בע-גייט איהרע בעמיהונגען וועגען ערלויבען אריינצו-פיהרען קיין פוילען די אפאראטען און די בעמיהונ-גען האלטען איצט צו האבען ערפאלג.

אוי-ארום דערוויסען מיר זיך צופעליג איצט וועגען אנ'ענין וואס האט א וויכטיגע בעדייטונג פאר דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז. שוין פונ'ם 1-טען יולי 1929, האט מען אין לאדז געוואלט איינפיהרען דעם נייעם ארט פון שעכטען בהמות אויף א צוואנגס-אופן, און קיינער אין לאדז האט וועגען דעם נישט געוואוסט. א ריינער צופאל האט דערצו געשטערט: די מיניסטעריומס האבען נישט ערלויבט אריינצופיהרען די אפאראטען.

וועגען דעם ענין האבען מיר אנגעפרעגט דעם יודישען לאווניק א. יאעל, ער האט אונז ערקלערט אז אייב דער בעשלוס האט געזאלט דורכגעפיהרט ווערען דעם 1-טען יולי האט עס געמוזט געשעהען אין דער צייט ווען ער איז פאראהאהרען געווען קראנק. יעדענפאלס איהם איז וועגען דעם ענין גאר נישט בעקאנט.

דער לאדזער מאגיסטראט דארף געבען אן אויסשעפענדע ערקלערונג אין דעם ענין.

אלע בעגלויביגע פון
האמבורגער און לאנדא,
וועלכע האבען מיט זיי רעגולירט און גענומען וועקסלען מיט די אונטערשריפט פון פרוי האמ-בורגער, ווערע געבעטען אין אייגענעם אינטע-רעס צו מעלדען זייער אדרעס אין אדמינ. פון „נייעם פאלקסבלאט" אונטער „י. ג."
6098

מיין טייערען פריינד
משה'ל קאצענעלסאן
מיין טיפסטען מיטגעפיהל, צום טויט פון זיין ליבער
מוטער
חיים גארצעוויטש.

מקרב ולב עמוק חרינו מביעים את השתתפותנו בצערו הרב של המשורר מר
יצחק קצנלסון ובצער כל המשפחה המתאבלת על מות
אמם ז"ל
בסיועם בעבורת בנין ארצנו ותחית עמנו ימצאו נוחם!
ועד ההסתדרות הציונית
ועדת קרן הקימת לישראל
ועד „קרן היסוד".
3616

Dr. med. J. HERSZFINKIEL
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקומען
זאוואדזקא 15, טעלעפ. 111-87
בעמט אן פון 9—10 פריה און פון 3—5 נאכמ.

דעם טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס אונזערע פריינד
שמואל יעקב און פינטשע, ווי אויך די גאנצע
פאמיליע ראזענבלום
צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען פאטער, שוויגער-פאטער און גרויספאטער
נ. ע. יוסף בנימין
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
פ. קערש און פרוי.

הרינו משתתפים בצערה ויגונה הרב של משפחת קצנלסון
במות עליה אהיבת נפשה, האשה המצוינה במדותיה הנעלות מרת
הנדה קצנלסון נ"ע
לזכרון שם המנוחה אנו נוטעים עשרה עצים ביער-הרצל.
ההנהלה וחבר המורים לגימנסית י. קצנלסון.
3610

שרעקליכע שרפה אין א פאראפין-פאבריק

5 פאבריקס-געביידעס אין פלאמען. — דער צולאזענער פאראפין האט געשאפען א ים פון פייער. — אפגעראטעוועט די מאשינען-אפטיילונג און די נאפט-ציסטערנעס. — 1 ארבייטער פארברענט, 2 שווער פארוואונדעט

פראג, 8. (א.ט.א.) אין דער ארערפורטער מינעראל-אייל-פאבריק איז דינסטאג אין אווענד אויסגעבראכען א שרפה דורך אומפארזיכטיגען באגעהן זיך פון אן ארבייטער מיט א פאפיראס.

פון'ם פארווארפענעם פאפיראס האט אויפגעריסען בענזין. דער ארבייטער מיט שווערע וואונדען איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. א מאשיניסט פון א צוג, וואס איז צופעליג פארבייגעפאהרען דער פאבריק האט באמערקט די שרפה און אנגעהויבען געבען סיגנאלען. דאס פייער האט זיך דערווייל שנעל פארשפרייט. דריי שכנותדיגע געביידעס האבען זיך באלד אנגעכאפט און געברענט ווי א ליכטעל.

די האלב-פערטיגע פאבריקאטען און די בענזין-לאגערען האבען דאס פייער פארשטארקט טראץ דער אקציע פון די אנגעקומענע פייערלעשער האבען זיך אנגעכאפט ווייטערע 2 געביידעס.

די אפגעקיהלטע פאראפין וואס האט זיך געפונען אין די קעלערס האבען זיך אנגעכאפט און ס'איז ענטשטאנען א ים פון פייער און פלאם. יעדע פאר מינוט זענען פארגעקומען קנאלען פון אויפרייסען. איין ארבייטער איז פארברענט געווארען, 2 זענען שווער פארוואונדעט געווארען.

אין דער נאהענט געפונען זיך דריי גרויסע נאפט-ציסטערנעס און א נאפט-מאשין. די גאנצע אנשטרענגונג פון די פייערלעשער איז געווענדעט אויף אפצוהאלטען, אז דאס פייער זאל זיך נישט אריבערווארפען צו די נאפט-ואפאסען. דאס ארט פון דער שרפה איז באלאגערט פון טויזענדער מענשען.

פראג, 8. (א.ט.א.) ערשט מיטוואך אינדערפריה איז געלונגען איינצושטילען די שרפה. עס זענען אפגעברענט געווארען פינף פאבריקס-געביידעס. 200 וואגאנען און א גרויסער ואפאס פון רויה-מאטעריאלען. די מאשין-אפטיילונג מיט די נאפט-ציסטערנעס זענען אויך אפגעראטעוועט געווארען. דער ברענענדער פאראפין איז איינגעלאשען געווארען און די מויערען מיט זאמד.

די פאבריקען האבען באשעפטיגט פיר הונדערט ארבייטער.

דורך פעלשען טשערוואנצעס

געוואלט פארניכטען די סאוועטען און זעלבסטשטענדיג מאכען גרוזיען

סענסאציאנעלער פראצעס אין בערלין

בערלין, 8. (ספ. טעל.) דא האט זיך איצט אנגעהויבען א סענסאציאנעלער פראצעס פון 2 גרוזינער און זייערע שותפים, וואס האבען געפעלשט סאוויעטישע טשערוואנצעס-באנקנאטען.

מיט 2 יאהר צוריק האבען זיך אויפ'ן דייטשען געלד-מארק באוויזען זעהר גוט נאכגעמאכטע סאוויעטישע באנקנאטען פון 1 טשערוואניעץ. מען האט געזוכט אין מינכען און שפעטער אין פראנקפורט אם מיין, און דער דייטשער פאליציי איז געלונגען צו ענטדעקן א פרעציז איינגעארדענטע דרוקעריי מיט גרויסע זאפאסען פאפיר מיט וואסער-צייכענס, גענוי ווי די אויף וועלכע די סאוויעטען האבען געדרוקט זייערע באנקנאטען. ס'איז געווען אויסגערעכענט אפצודרוקן טשערוואנצעס באנקנאטען אויף 2 מיליארד טשערוואנצעס.

די ווייטערדיגע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די אקציע איז אנגעפיהרט געווארען פון א נאציאנאלען קאמיטעט פון גרוזינער, וועלכע האבען געוואלט מיט'ן געשאפענעם געלד ארגאניזירען אן אויפשטאנד אין גרוזיען, כדי אפצורייסען זי פון סאוויעטען-רוסלאנד. אגב האבען זיי גערעכנט, אז דורך דער פארפלייצונג פון טשערוואנצעס וועט ווערען אן אינפלאציע און דער קורס וועט פאלען. אויף אזא אופן האבען זיי געוואלט שעדיגען די סאוויעטישע מאכט.

ווייטער האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די אנפיהרער פון גרוזינער קאמיטעט, וועלכע האבען געשטרעבט צו א זעלבסטשטענדיגען גרוזיען, זענען געשטאנען אין פארבינדונג מיט די פיהרער פון די דייטשע רעכטע פארטייען (גענעראל האפמאן, וועלכער איז נישט לאנג געשטארבען, דער פיהרער פון די מאנארכיסטען עהרהארט א. אנד.) און מיט'ן ענגלישען נאפט-קעניג סיר דעטערדינג, וועלכער האט אויף אזא אופן געוואלט בעהערשען די גרוזינער נאפט קוואלען.

דער פראצעס, וועלכער האט זיך נעכטען אנגעהויבען אין זאל פון מאאביטישען געריכט, האט ארויסגערופען א געוואלדיגע פאראינטערעסירונג אין די פאליטישע קרייזען, בפרט פון די סאוויעטישע און פון דער רוסישער עמיגראציע. ס'זענען ארויסגערופען געווארען איבער 50 עדות. דער פראצעס וועט דויערן 2 וואכען און ס'וועלען בעת די פארהאנדלונגען אריינגעצויגען ווערען די נעמען פון וועלטבאריהמטע פאליטישע און ווירטשאפטליך טעטיגע פערזענליכקייטען (געו. האפמאן, נאבעל, דעטערדינג, קאפיטאן ערהארט, סטאלין א. אנד.)

דער הויפטבאשולדיגטער קארומידזע נעמט די גאנצע שולד אויף זיך און רעדט זעהר נישט גערן וועגען אלע אנדערע, בפרט וועגען זיינע דייטשע פאליטישע פריינד, אבער אין פארלויף פונ'ם פראצעס וועלען קומען צום שיין זעהר פיל סענסאציאנעלע איינצעלהייטען פון די פאליטישע הינטער-קוליסען.

קאמף געגען ציוניזם און די ענגלישע הארמאטען

דער מאנדאט איבער פאלעסטינא מוז בעקומען דער פויבסט

סענסאציאנעלע ערקלערונגען פון אן אראבישען פיהרער אין רוים

קראקא, 8 (טעלעפאניש). דער רוימישער קארעספאנדענט פון קראקאווער „איל. קיר. צאדז." האט געהאט א געשפרעך מיט'ן פיהרער פון די אראבישע קאטאליקען, וועלכער ווילט איצט אין רוים.

דער אראבער איז זייט א פאר וואכען געקומען קיין איירופא מיט א ספעציעלער געהיימער מיסיע, וועלכע שטעהט אין פארבינדונג מיט די לעצטע געשעהענישען אין א"י. דער אראבישער שליח האט בעזוכט ציריך און גענף איצט איז ער געקומען קיין רוים און וואוינט איצט אין דער סביבה פון קאטוילישע גייסטליכע און דארף בעקומען אן אודיענץ ביים פויבסט און ביי מוסאליני.

די באלפור-דעקלאראציע — האט ער ערקלערט — גיט איבער פאלעסטינא די ציוניסטען פאר גראד געלד און פאלעסטינא דארף ווערען א ציוניסטישע מלוכה אונטער'ן ענגלישען פראטעקטאראט. ענגלאנד איז בעצאנגען געגען די אראבער א געוואלדסאט, וועלכען מיר וועלען קיינמאל זיך נישט אונטערווארפען. די ציוניסטען בעטראכטען מיר פאר פרעמדע און מיר וועלען מיט זיי קעמפען ווי לאנג זיי וועלען וועלען פעי בלייבען אין פאלעסטינא און בויען דארט זייער ציוניסטישע מלוכה.

אין אונזער קאמף — ערקלערט ער — זענען מיר גרייט צו פאלען אונטער די ענגלישע הארמאטען און אין דעם זענען אלע אראבער איינציג, צי דאס זענען מאכמעדאנער, קאטאליקען, צי עוואנגעליקער און אזוי לאנג ווי ענגלאנד וועט שטיצען די באלפור-דעקלאראציע, וועט קיין רוה אין פאלעסטינא נישט זיין. דער קאמף איז א דויערענדער: הגם די גאסען-קאמפען האבען אויפגעהערט, האבען מיר דעם קאמף נישט אויפגעגעבען: מיר פיהרען אן עקאנאמישען קאמף, ד. ה., אז קיין אראבער טאר גארנישט קויפען ביי קיין יוד, און יעדער איינצעלנער אראבער, וועט בעקעמפען די יודען אויף וואס פאר אן אופן ער וועט קענען. דאס איז נאך אלץ אן אנהויב: די 160 טויזענד יודען און די ענגלישע הארמאטען זענען פאר אונז נישט קיין אפשרעק, אויב סווערט ערקלערט א הייליגער קריג.

פון דער געשאפענער לאגע איז דא — זאגט דער אראבער — איין אויסוועג: אז ענגלאנד זאל זיך ארויסציהען פון פאלעסטינא און דעם מאנדאט איבערגעבען איטאליען, וועלכע זאל דעם מאנדאט אפגעבען דעם פויבסט. אין דער דאזיגער ריכטונג פיהרען מיר איצט אונזער טעטיגקייט.

מ'דארף אויסקווארפען די סענטימענטען

אן ענגליש בלאט וועגען דער א"י-פראגע

לאנדאן, (יט"א) דער ארגאן פון קאלאניאלאמט „ניר איסט אינדיא" האט פארעפענטליכט אן ארטיקעל געווידמעט די א"י-פראגען אין צוזאמענהאנג מיט'ן פארענדיגען די בעראטונגען פון דער ענגלישער אויספארשונגס-קאמיסיע אין ארץ-ישראל.

עס איז א פראגע פון דער העכסטער וויכטיגקייט פאר אונז, ענגלענדער, שרייבט די צייטונג — אז עס זאל געענדערט ווערען די פינאנציעלע סענטימענטאלע בעציהונג צום ארץ-ישראל פראבלעם. עס איז צו בעדויערן, וואס די אויספארשונגס-קאמיסיע האט גע'אט בעגרענעצטע קאמפעטענצען, ווייל עס איז קלאר, אז'אמתע און גרונטיגע ענדערונגען קומען פאר ערשט דאן, ווען עס ווערט עפעס געענדערט אין דער רעאלער קארדינאלער פאליטיק און נישט דורך קליינליכע ארמיניסטראטיווע ענדערונגען. דעריבער איז צו בעדויערן, וואס דירעקט נאך די א"י-אומרוהען האבען פארשידענע פאליטישע פיהרער קאטעגאריש ערקלערט, דאס עס איז בכלל אוממעגליך צו מאכען ענדערונגען אין דער רעגירונגס-פאליטיק. עס'שט נאכדעם ווי עס האט געוויזט דער גאנג פון טיפערע ענדערונגען, איז ענטשטאנען די פראגע פון א צווייטער קאמיסיע מיט גרעסערע פולמאכטען. עס אונטערליגט נישט קיין שום צווייפעל, אז עס מוז געגעבען ווערען א מעהר קלארע פארמולירונג פון די ענגלישע התחייבות'ן, ווי דאס ווערט געטאן אין מאנדאט.

די באלפור-דעקלאראציע — שרייבט ווייטער דער אויטאר פון לייט-ארטיקעל — איז שוין איינמאל אפיציעל אינטערפרעטירט געווארען אין יאהר 1922. כאטש עס איז צו בעדויערן די געפיהלען, וועלכע האבען בעגייסטערט די אויטארען פון דער דעקלאראציע, האבען זיי דאך פערמאגט קנאפע ידיעות וועגען א"י אין יאהר 1917. טשערטשילס אינטערפרעטאציע האט זיך געשטיצט אויף די ערפארונגען, וואס זענען געזאמעלט געווארען אין דער צווישענצייט. איצט זענען פארהאן ווייטערע ערפארונגען, וועלכע עס האבען ערווארבען אין דער ערשטער רייה די פאראנטווארטליכע לייטער פון דער ארץ-ישראל-אדמיניסטראציע. צו דארף אלזא — שרייבט „ניר איסט-אינדיא" — אין ליכט פון די נייע פאקטען און ערפאהרונגען נישט געמאכט ווערען קיין נייע אינטערפרעטאציע פון די ענגלישע התחייבות'ן:

דער „ניר איסט-אינדיא" ענדיגט: „ציניקער מעגען די האויגע ערשיינונגען בעצייכענען אלס שוים פון ים, וואס וועט פארשווינדען צוזאמען מיט'ן אויפברויז און נישט אלס שוים, וואס ווערט ארויסגערופען דורך אונטערערדישע גאזען. עס וואלט געווען לייכטזיניג נישט צו בעגרייפען דעם אונטערשיד צווישען די ביידע מעגליכקייטען.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארושאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

געסט פון אמעריקא! געסט פון אמעריקא!
גאסטראלען פון די בעוו. הויפט-ארטיסטען, גרינדער פון דער 1. ווילנער טרופע
בעלע בעלערינא, חיים שניאור

פרייטאג, ד. 10 טן, 9 אווענט צום 2. מאל די דראמאטישע לעגענדע פון ש. אנ-סקי
דבוק
אין 3 אקטען פון ש. אנ-סקי. הויפט-ראלען: לאה — בעלערינא; מיראפאלער צדיק — שניאור.
הונדערטער מענשען זענען אוועק פון דער קאסע, נישט בעקומענדיג קיין בילעטן.

שבת, דעם 11-טען, ווערט נישט געשפילט.

זונטאג, ד. 12 טן — לטובת דעם פאריין הכנסת כלה וגמילות חסדים (וואלבארסקא 20)
די זעהר אויסגעצייכנטע פיעסע, וועלכע האט אלעמען איבערראשט מיט איהר שיינעם אינהאלט
איהר פערשפילט לעבען
פאמיליען-בילד אין 4 אקטען פון ז. ליבין.
הויפט-ראלען: „רבקה" — בעלערינא; „אידאר" — שניאור.

מאנטאג, דעם 13-טען, 9 אווענט גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50
צום 1. מאל אין דעם סעזאן די בעליבטע פיעסע אין לאדז
דער דארפס-יונג
אין 4 אקטען פון ל. קאברין
הויפט-ראלען: „נאטאשא" — בעלערינא; „הירש בער" — שניאור.

ס'נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

אנאנס!!! אין פארבערייטונג: דער גרויסער שלאגער „דער לעצטער טאנץ"

„פארווערטס" פארשט די עקאנאמישע לאגע

פון די יודען אין פוילען

ווארשא, (י.ט.א.) כדי צו בעקענען דאס אמעריקאנער יודענטום מיט דער פאקטישער לאגע פון די יודען אין פוילען אין איצטיגען קריטישען מאמענט, האט דער ניו-יארקער „פארווערטס" בעשלאסען דורכצופיהרען א גרינדליכע אויספארשונג פון דער עקאנאמישער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען.

די געפלאנטע אויספארשונג וועט ארומנעמען אלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג פון פארשידענע טיילען פון לאנד. צו דעם צוועק האט דער „פארווערטס" דעלעגירט זיין אייראפעאישען פארטרעטער ה' יעקב לעשטשינסקי (בערלין) וועלכער וועט צוזאמען מיט'ן ארטיגען „פארווערטס"-פארשטעהער י. י. זינגער דורכפיהרען די פראיעקטירטע ארבייט.

אין דער ערשטער רייה וועלען די ה"ה לעשטשינסקי און זינגער בעזוכען די אינדוסטריע און האנדעלס-צענטרען ווארשא, לאדז, ווילנא, ביאליסטאק, גראדנא, פינסק און אנדערע. די טעג איז שוין צו דעם צוועק קיין ווארשא געקומען ה' יעקב לעשטשינסקי.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 9 יאנואר 1930

די שטימונג נאך דער אויספארשונג

די פאלעסטינער אויספארשונגס־קאמיסיע איז צוריק אין ענגלאנד.

די קאמיסיע האט ביי איהר אפפאהרען איבערגעלאזען די יודען מיט א געפיהל פון אונצופרידענהייט, און די אראבער אין אנ'אפטימיסטישער שטימונג; אט דאס, זעלבסטפערשטענדליך, רופט ארויס, — אויב אפילו נישט קיין אונרואיגקייט, — א געוויסען צווייפעל. עפעס צווייפעלט זיך, צי מען האט פון דעם בעריכט פון דער קאמיסיע צו ערווארטען אזא מאס פון גערעכטיגקייט, ווי עס קומט די פאלעסטינער יודען נאך די שוידערליכע ליידען און טרויעריגע איבערלעבונגען.

צי די דאזיגע זונדערבארע שטימונג איז א פאלשע, דאס קען מען איצט נישט זאגען. עס קען טרעפען, אז ווען דער בעריכט מיט די רעקאמענדאציעס פון דער קאמיסיע וועלען ערשיינען, זאל די שטימונג זיך אינגאנצען ענדערען, אבער דערווייל איז עס א פאקט, אז די פאלעסטינער קאמיסיע האט דורך דער ארט און ווייזע, ווי זי האט געפיהרט די אויספארשונג, און איבערהויפט דורך די בעמערקונגען פון ווענייגסטענס איינעם פון איהרע מיטגלידער, געשאפען די שטימונג, וואס הערשט איצט.

די קאמיסיע איז געפאהרען זיך צו בעקענען מיט די איינצעלהייטען פון די שוידערליכע מערדע־רייען און מיט די סיבות, וואס האבען צו זיי געפיהרט, און די הויפט־סיבה זענען דאך געווען, ווי ס'איז קלאר און בעוואוסט צו דער גאנצער וועלט, די העצעס פון די אראבישע אגיטאטארען, און די נאכלעסיגקייט פון דער פאלעסטינער אדמיניסטראציע. און אז איצט נאך דער אויספארשונג פיהלען זיך די פערטיידיגער פון די העצער און פון די מערדער אפטימיסטיש און האפנונגספול, בעת די געליטענע פיהלען זיך בעהערשט פון אומצוטרויען, איז דאס זיכער א זונדערבארע לאגע, און די ערוועקט דעם חשד, אז די קאמיסיע האט נישט געטאן אויף אזא אופן, אז ס'זאל קיין מיספערשטענדעניש נישט ענטשטעהען.

די קאמיסיע האט געשאפען מיספערשטענדעניש'ען און אויב איהר בעריכט און די רעקאמענדאציעס וועלען די מיספערשטענדעניש'ען נישט אפשאפען, אויב זיי וועלען אין וועלכער ס'איז הינזיכט בעשטעטיגען די שטימונג, וואס הערשט איצט צווישען די יודען און די אראבער, דאן וועט דאס נאר זיין א צוגאב פון בעליידיגונג צו דעם גרויסען שמערץ, וואס די יודען פון פאלעסטינא, און צוזאמען מיט זיי דאס גאנצע יודישע פאלק, האבען דורכגעלעבט דורך די טרויעריגע בלוטיגע אנפאלען און הריגות.

עס ווילט זיך האפען, אז דאס וועט נישט געשעהן; עס ווילט זיך האפען, אז דער בעריכט און די רעקאמענדאציעס פון דער קאמיסיע וועלען נישט ענטהאלטען קיין צוגאב פון בעליידיגונג צו דעם גרויסען יודישען שמערץ. אבער דערווייל איז די שטימונג אזעלכע, אז מ'קען זיך אפילו אויף אזא זאך אויך ערווארטען.

עס מוז געזאגט ווערען, אז אויב די פאלעסטינער אויספארשונגס־קאמיסיע האט געשאפען מיספערשטענדעניש'ען, וועט עס נישט זיין נאר איהר שולד, נאר אויך די שולד פון די, וועלכע זענען ביים רודער פון די ציוניסטישע ענינים אין פאלעסטינא, און וועלכע האבען צוגעגרייט און געפיהרט די יודישע זאך פאר דער קאמיסיע. דער איינדרוק איז, אז טראץ דער גלענצענדער אנפיהרונג פון סער באיר מעריסאן, איז די יודישע זאך נישט גאר ריכטיג פארגעשטעלט און פערטיידיגט געווארען.

די יודישע עדות, בעזונדערס די ציוניסטישע בעאמטע, האבען זיך נישט ערהויבען שטענדיג צו דער נויטיגער הויך ביי דעם פערהער. עס האט געפעהלט א פעסטער סיסטעם אין זייערע ערקלערונגען, ווי האבען זיך געוואקעלט, זיי האבען זיך אפט גערעדעט אהין און אהער, און דאס איז זיכער געשעהן, ווייל די צוגרייטונגען פאר דעם פערהער זענען נישט געווען ווי זיי האבען בעדארפט זיין.

די זאך פון די יודען איז עפעס נישט ריכטיג פארגעשטעלט געווארען. ערגעץ וואו זענען טעות'ען געשעהן. און אט דערפאר איז דא די געפאהר, אז צו דעם גרויסען שמערץ קען נאך צוקומען א צוגאב פון בעליידיגונג.

הלוואי, אז עס זאל אזוי נישט געשעהן.

מ. מ.

די אראבער האלטען זיך אין איין בעוואפענען

דערצעהלט זשאבאטינסקי איז ארעפעראט איז בוקארעשט

בוקארעשט, (יט"א). אהער איז אנגעקומען פון ארץ־ישראל אויפ'ן וועג קיין לאנדאן ה. ל. זשאבאטינסקי.

זשאבאטינסקי האט געהאט א פארטראג וועגן „וואס לערנען אונז די ארץ־ישראל־געשעהעניש'ן". דער רעדנער האט ערקלערט, אז ארץ ישראל וועט קאנען אויפגעבויט ווערען און פערוואנדעלט ווערען אין א יודענשטאט. צוזאמען מיט עבר־הירדן נאר דאן, אויב עס וועט דורכגעפיהרט ווערען א ברייטע אגראר־רעפארם ביי וועלכע די יודען וועלען בעקומען באדען. אז די מלוכה זאל שטיצען די אינדוסטריע, איינפיהרען א צאל־שוץ־סיסטעם א. א. וו. דער שוץ קאן נישט אנגעטרויט ווערען די אראבער. די ענגלענדער וועלען נישט געבען קיין מענשען און געלד פאר שוץ. דעריבער מוז מען שאפען יודישע שוץ־אפטיילונגען אונטער ענגלישען קאמאנדא און אין ענגלישער אוניפארם.

זשאבאטינסקי האט אויפגענומען די „פארשטעהער פון דער פרעסע, וועלכע ער האט ערקלערט פאלגענדעס: די לאגע אין ארץ־ישראל איז נאך אלץ אלארמירענד. די אראבער האלטען זיך אין איין בעוואפענען. די קאנטראבאנדע פון געוועהר און אמוניציע ווערט געפיהרט דורך טראנסיארדאניען.

די האלטונג פון דער א"י־רעגירונג צו די יודען איז א פיינדליכע. די הויכע ביוראקראטיע קעמפט איצט פאר איהר עקזיסטענץ און זי קען עס טאן נאר דיסקרעדיטירענדיג די יודען און די ציוניסטען. אין דעם זין איז זי גערעכט, ווייל עס איז אן אבסאלוטע אינקאמפאטיבליטעט צווישען דעם מאנדאט, באלפור־דעקלאראציע, די אינטערעסען פון ציוניזם און ענגלאנדס עהרע פון איין זייט און דעם איצטיגען רעזשים אין ארץ־ישראל, פון דער אנדערער זייט. דער דאזיגער רעזשים שטעלט נישט פאר די אמת'ע האלטונג פונ'ם ענגלישען פאלק, נאר פערקעהרט, פאלסיפיצירט זי.

דער כוח און די לעבעדינקייט פונ'ם יודישען ישוב אין א"י בלייבען גאנץ. די דראהונג פונ'ם אנטי־יודישען באיקאט איז ערנסט און דארף ערנסט בעקעמפט ווערען. בעזונדערס דורך א שטארקער פראפאגאנדע פון ארץ־ישראל־פראדוקטען צווישען די יודען פון די גלות־לענדער. די ווערט פונ'ם באיקאט דארף אבער נישט איבערגעשאצט ווערען. אזעלכע בעוועגונגען קענען נישט לאנג דויערן, און אפילו ווען זיי דויערן, קענען זיי נאר שאטען אבער נישט פערניכטען. אפילו די געהיימע בעוואפנונגען פון די אראבער וואלטען אונז נישט געדארפט שרעקען, ווען די רעגירונג זאל לאזען די יודען ענטוויקלען דעם זעלבסטשוץ, וואס האט זיי געראטעוועט ביי די לעצטע אונארדענונגען. די איינציגע ערנסטע סכנה בעשטעהט אין דער האלטונג פון דער ארץ־ישראל'דיגער אדמיניסטראציע.

די פאדערונגען פון ישוב דארפען איצט זיין: לעגאליזירען די יודישע זעלבסטשוץ, א ראדיקאלע רעפארם פון איצטיגען פאליטישען רעזשים, כדי צוצופאסען די אדמיניסטראציע צו די פאדערונגען פון מאנדאט, ארגאניזירען אויף א ברייטען מאסשטאב דעם עקספארט פון די פראדוקטען פון דער יודישער אינדוסטריע, פערשטארקען די עקאנאמישע און קאנסטרוקטיווע אנשטרענגונגען אין אלע געביטען פון דער יודישער טעטיגקייט.

די רעוויזיאניסטען פאדערען דאס צוזאמרופען פון אנ'אויסערארדענטליכען קאנגרעס, געוועהלט דורך נייע וואהלען ביז דעמאלט זאל געשאפען ווערען א קאאליציאנס־קאמיטעט, וואס זאל פיהרען דערווייל די פאליטישע אנגעלעגענהייטען פון ציוניזם.

מען האט געפונען סקעלעטען פון בעשעפענישען

וואס זענען געשטאנען אויפ'ן שוועל צווישען חיה און מענש

פון פעקין, כינא, בעריכטעט מען, אז אין א הייל, א 30 מייל ווייט פון דער הויפטשטאדט, האט מען ענטדעקט צעהן סקעלעטען פון פערצייטיגע מענשען. 9 סקעלעטען זענען געווען אהן קאפ, און דער צעהנטער סקעלעט איז געווען מיט א קאפ. ס'יי די סקעלעטען און ס'יי דער שארבען פון דעם קאפ זענען קאנסערווירט געווארען אין דעם בעסטען צושטאנד. אורטיילענדיג נאך דער שיכט ערד, אין וועלכער מען האט די סקעלעטען געפונען, האבען די מענשען געלעבט מיט אומגעפעהר א מיליאן יאהרען צוריק.

די אויסגראבונגען זענען געמאכט געווארען אונטער דער פיהרערשאפט פון דעם בעריהמטען געלערנטען ד"ר דאווידסאן בלעק פון קאנאדא. ווען דאס נייעס וועגען דעם מיט די אלע איינצעלהייטען איז אנגעקומען קיין לאנדאן, האבען זיך די דארטיגע אויטאריטעטען אויסגעדריקט, אז אויף דעם געביט פון אנטראפאלאגיע איז די ענטדעקונג נעבען פעקין די וויכטיגסטע, וואס עס איז אמאל געמאכט געווארען אויף דעם געביט.

וועלען מיר דא בעטראכטען די וויכטיגקייט פון אט דער ענטדעקונג.

איינע פון די ריכטונגען, אין וועלכע עס געהען די וויסענשאפטליכע פארשונגען, אז די שטרעבונג פעסטצושטעלען די ענטשטעהונג און די געשיכטע פון דער ענטוויקלונג פון לעבעדיגע בעשעפענישען בכלל און פון דעם מענשען בפרט. אלס א מיטעל, אדער ווערקצייג צו דערנעהנטערען זיך צו אט דעם ציל, איז אויפגעבויט געווארען די טעאריע וועגען עוואלוציע, אדער ריכטיגער געזאגט, די טעאריע וועגען דער ענטשטעהונג פון מינים. די טעאריע לערנט אונז, אז אלע לעבעדיגע בעשעפענישען און פלאנצען זענען אונטערווארפען אונטער דעם געזעץ פון עוואלוציע, אדער לאנגזאמער, שטופענווייזער ענטוויקלונג.

לויט אט דער טעאריע קומט אויס, אז פון אנפאנג זענען ענטשטאנען פון זיך אליין, דורך א ביא־כעמישען פראצעס, מיקראסקאפיש קליינע, איינצעליגע לעבעדיגע ארגאניזמען, וועלכע האבען זיך ביסלעכווייז, ביסלעכווייז ענטוויקעלט אלץ העכער און העכער, און אין דערזעלבער צייט זיך פערצווייגט אין פערשידענע ריכטונגען, און אין דעם משך פון צעהנדליגער מיליאנען יאהרען האבען זיי זיך ענטוויקעלט אין די העכסטע ארגאנישע פארמען, וואס עקזיסטירען איצטער אויף דער ערד. היינט צו טאג ווערט דער מענש בעטראכט אלס די העכסטע פארם פון ארגאנישער ענטוויקלונג. ער, דער מענש, איז נישט בעשאפען געווארען אין דער פארם און געשטאלט ווי ער איז איצט, נאר האט זיך לאנגזאם ענטוויקעלט פון אלץ נידעריגערע און נידעריגערע מינים.

אויב אט די טעאריע איז א ריכטיגע, דאן, הייסט עס, האבען אין דער געשיכטע פון דער ערד געדארפט זיין מאמענטען, ווען עס האבען זיך אויף דער ערד געפונען פערשידענע שטופען פון איבערגאנג פון די סאמע נידעריגסטע פארמען פון לעבען ביז די איצטיגע הויך ענטוויקעלטע לעבעדיגע ארגאניזמען. די ערשטע ארגאנישע פארמען זענען געווען ווייכע. און נאכדעם ווי זיי זענען געשטארבען, זענען זיי צעזוילט געווארען און נישט איבערגעלאזען קיין שפורען הינטער זיך. אבער דערנאך זענען געקומען ארגאנישע פארמען מיט הארטע סקעלעטען, וועלכע זענען, ביי ספעציעל גינסטיגע בעדינגונגען, קאנסערווירט געווארען אויף מיליאנען יאהרען. איז די ארבייט פון די געלערנטע פון אט דעם צווייג פון וויסען אויסצוגראבען פון דער ערד די סקעלעטען פון די אמאל לעבעדיגע בעשעפענישען, רעסטאווירען די אמאליגע ארגאנישע פארמען און אויסשטעלען א קייט פון ארגאניזמען פון אלע צייטען, וואס זאלען מיט זיך פארשטעלען אלע שטופען פון איבערגאנג פון די סאמע נידעריגסטע פארמען ביז די איצטיגע הויך ענטוויקעלטע.

ווען מען מאכט א שפאציר איבער די נאטור־היסטארישע מוזעאומס פון דער וועלט און בפרט דעם זעהר רייכען מוזעאום פון ניו־יארק, קאן מען דארטען געפינען די סקעלעטען פון אמאליגע, שוין לאנג אונטערגעגאנגענע, לעבעדיגע בעשעפענישען, וואס שטעלען מיט זיך פאר פערשידענע שטופען פון איבערגאנג פון נידעריגערע צו העכערע ארגאנישע פארמען.

דער אינטערעסאנטער טייל פון אט דער גאנצער לעהרע איז די געשיכטע און דער ענטשטעהונג פונ'ם מענשליכען מין. פון די אלע לעבעדיגע בעשעפענישען וואס עקזיסטירען איצט אויף דער ערד, שטעהען די מאלפעס אמנעהנטסטען צום מענשען. אבער דער שטח צווישען די מאלפעס און מענשען איז צו גרויס, און עס איז נישט גענוג וויסענשאפטליך איבערצייגענד זייער צו נאהענטע קרובה'שאפט, זוכט מען איצט אין דער ערד די סקעלעטען פון אמאליגע, שוין אונטערגעגאנגענע מענשליכע מינים, וואס זאלען מיט זיך פארשטעלען פערשידענע שטופען פון איבערגאנג פון מאלפען־ארטיגע בעשעפענישען צום היינטיגען מענשען.

ביז איצט האט מען אין פערשידענע טיילען פון דער וועלט, און איבערהויפט אין איראפע, געפונען איינצעלנע ביינער, און טיילען פון סקעלעטען, און נישט קיין גאנצע שארבענס פון פערצייטיגע מענשליכע מינים, און די געלערנטע זעהען אין זיי פערשידענע שטופען אין דער ענטוויקלונג פון מענשליכען מין. אבער וואס עלטער עס איז דער שיכט ערד, אין וועלכען מען האט די ביינער געפונען, אלץ ווייניגער ביינער האט מען געפונען, און דעריבער זענען זיי נישט גענוג איבערצייגענד. אבער אט קומט פון כינא דער אפיציעלער בעריכט, אז דארטען האט מען געפונען גאנצע צעהן סקעלעטען מיט א גאנצען מענשליכען שארבען, וואס בעציהט זיך צו אנ'עפאכע פון ארום א מיליאן יאהרען צוריק. און אז אט די וויכטיגע ענטדעקונג איז געמאכט געווארען אונטער דער פיהרערשאפט פון אזא אויטאריטעטע פערזענליכקייט, ווי ד"ר בלעק, גלויבט מען דעריבער, אז ווען אט די סקעלעטען וועלען רעסטאווירט ווערען, וועלען זיי מיט זיך פארשטעלען א גאנץ צופרידענשטעלענדע בילד וועגען אויסזעהען פון מענשען אין דער שטופע פון ענטוויקלונג, וואס ער האט דורכגעמאכט מיט א מיליאן יאהרען צוריק.

און אין דעם בעשטעהט די גרויסע וויכטיגקייט פון דער ענטדעקונג נעבען פעקין, אין כינא.

ל. ב—ן

שרעקליכער טויט פון א יודישען קוילען־גרעבער אין בעלגיען

אנטווערפען. א טיפען טרויער האט ארויסגערופען צווישען די יודישע קוילען־גרעבער ארום ליעזש, דער שרעקליכער פארפאל מיט זייערען א חבר, שווארץ פון פוילען. שווארץ האט געוואוינט אין וואטעם נישט ווייט פון ליעזש. ער האט געארבייט אין דער קוילען־גרוב „באטעריע" נעבען זיין ארבייטס־פלאץ איז געשעהן אנ'אויפרייס און ער איז בעגראבען געווארען לעבעדיגערהייט. זייגע חברים, וואס האבען זיך געפונען נישט ווייט פון דעם ארט, האבען גלייך ארגאניזירט א גרויסע רעטונגס־אקציע. נאך 4 און א האלבער שעה ארבייט איז זיי ערשט געלונגען אויסצוגראבען זייער אומגליקליכען חבר. ער איז שוין אבער געווען טויט און שטארק צושעדיגט פון די גרויסע קוילען־שטיינער, וואס זענען אויף איהם געפאלען. דער אומגליקליכער איז אלט געווען 21 יאהר.

חתונה געהאט מיט א טויטער פרוי

א בולגארישער יונגער אינזשינער, סערגיי וואראניטשארעוו, וועט איצט האבען א פראצעס פאר חתונה האבען מיט א טויטער פרוי.

וואראניטשארעוו האט זיך אין א שטעטעל פערליבט אין א יונג מיידעל און אראפגעבראכט איהר צו זיך קיין סאפיע, וואו דאס פערליבטע פארל האט געלעבט אהן חתונה. דאס מיידעל איז אפילו געווען א רייכע יורש'טע, אבער מיט דער חתונה האט מען זיך נישט געאיילט.

דערווייל האט די ליבע געבראכט פרוכט, דאס פארל איז געבענטשט געווארען מיט א יונגעלע, אבער די מאמע איז אין קינפעט געשטארבען.

כדי נישט צו פערלירען דעם זכות אויף דער ירושה האט וו. אויסגעפונען עפעס א ווינקעל גלח, וועלכער האט איהם ארויסגעגעבען א חתונה־שיין מיט א פריהערדיגען טערמין. און נאך דער קבורה האט ער צוגעשטעלט די אקטען צום בעשטעטיגען די ירושה.

אבער דא האבען זיך ענטקעגען געשטעלט די אנדערע יורשים, וועלכע האבען אויפגעוויזען דעם שפארט אין תפיסה.
שווינדעל, און דער יונגערמאן זיצט שוין איינגע־

Dr. med.
J.Sadokierski
סטאמאטאלאג
ספעציאל־ארצט פאר מויל־ און קיפער־כירורגיע
צאהנפלייש - קראנקהייטען
רענטגען־דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3–7.
פיעטריקאווער 164, טעל. 27-83

ניַיער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

ניַיער פאָלקסבלאַט

9 דאָנערשטאָג — ט טבת תר"צ

יאַנואַר

זון־אויפגאַנג 7.45
זון־אונטערגאַנג 3.35

היינט הויבט מען אָן אויסצאָהלען

די אונטערשטיצונגען פאַר אַרבייטסלאָזע

(מ) דער לאָדזשער מאַגיסטראַט איז מודיע, אַז צוליב דעם, וואָס דעם 4 יאַנואַר האָט זיך פאַרענדיגט די רעגיסטראַציע די כּלוכה־וויוטער־אונטערשטיצונג פאַר אַרבייטסלאָזע, וועט מען פון היינט אָנהויבען אַרויסגעבען די אונטערשטיצונג פאַר די וואָס האָבען ביז'ן 4־טען יאַנואַר דערלאַנגט דעם געהעריגען פאָרמולאַר. די אויסצאָהלונג פון די אונטערשטיצונגען וועט פאָרקומען לויט פאָלגענדען סדר:

דאָנערשטאָג, ד. 9 יאַנואַר 1930:

אַרבייטסלאָזע, וועמענס נאָמען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

A B C D E F G H I J K

פון 9 אַ זייגער ביז 11 פאַר די רעגיסטרירטע אין דער ערשטער אָפּטיילונג פון אַרבייטס־פאַרמיטלונגס־אַמט.

פון 12 אַ זייגער ביז 2 נאָכמיטאָג — פאַר די רעגיסטרירטע אין דער צווייטער אָפּטיילונג פון אַרבייטס־פאַרמיטלונגס אַמט.

פרייטאָג, דעם 10 יאַנואַר 1930:

אַרבייטסלאָזע מיט די נאָמען אויף

L Ł M N O P R

פון 9 אַ זייגער ביז 11 פאַר די רעגיסטרירטע אין דער ערשטער אָפּטיילונג.

פון 12 ביז 2 נאָכמיטאָג — פאַר די רעגיסטרירטע אין דער צווייטער אָפּטיילונג.

שבת, דעם 11 יאַנואַר 1930:

אַרבייטסלאָזע מיט די נעמען אויף

S T U W Z

אַנ'אַרבייטסלאָזער, וועלכער קומט נאָך דער אונטערשטיצונג, דאַרף מאַרצייגען: 1) אַ פּאַס, אָדער אַנ'אַנדערע עהנליכען דאָקומענט, וואָס בעשטעטיגט זיין אידענטישקייט; 2) די לעגיטימאַציע פון אַרבייטס־פאַרמיטלונגס אַמט (P.U.P.P.).

לאָדז אויף דער גרויסער בוי־קאָנפערענץ אין וואַרשא

פּלאַן צו בויען אַרבייטער־הייזער פאַר 37 מיליאָן זל.

(2) געכטען איז צוריקגעקומען קיין לאָדז דער פּרעזידענט ושעמיענצקי, וועלכער האָט אַנטיילגענומען אין דער בוי־קאָנפערענץ, וואָס איז פאָרגעקומען אין וואַרשא לויט דער איניציאַטיוו פון אַרבייטס־מיניסטעריום. אין דער קאָנפערענץ האָבען זיך בעטייליגט פאַרשטעהער פון וואַרשא, לאָדז, לעמבערג, קראָקא, פּויזען, גדיניע, ביאַליסטאָק, ראַדאָם, גרודזשיאָנדז און סאָסנאָוויץ. פאָרזיצער פון דער קאָנפערענץ איז געווען מיני' פּריסטאָר.

עס איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע וועגען בויען ביליגע וואוינונגס־הייזער פאַר אַרבייטער, אַנגעשטעלטע און בעאַמטע. די הייזער דאַרפען ווערען אויפגעבויט לויט'ן בעשלוס פון מיניסטערראַט דורך די אינסטיטוציעס פאַר סאָציאַלער פאַרזיכערונג.

אויסער די פאַרשטעהער פון דער רעגירונג זענען אויף די קאָנפערענצען געווען אַנוועזענד די פאַרטרעטער פון אַ רייהע שטעט.

נאָך לענגערע דיסקוסיעס איז אָנגענומען געוואָרען אַ פּלאַן וועגען בויען הייזער אין משך פון לויפענדיגען יאָהר. עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו בויען צווייערליי טיפּען הייזער — פאַר אַרבייטער פאַמיליעס און גייסטיגע. עס איז בעשטימט געוואָרען אַז הייזער זאָל געבויט ווערען פאַר אַ סומע פון 37 מיליאָן. ביז ווינטער 1930—31 דאַרפען די הייזער געבויט ווערען ביזן דאַך, און אין מיטען יאָהר 1931 דאַרפען זיי שוין איבערגעגעבען ווערען די לאָקאַטאָרען.

די רעגירונג האָט צוגעזאָגט אַז די סאָציאַלע אינסטיטוציעס וועלען האָבען גרויסע פאַרלייכטערונגען ביים בעקומען באַרגען פאַר די בוי־אַרבייטען.

נאָך דער קאָנפערענץ האָט דער וואַרשאַוער פּרעזידענט אינזש. סלאָנימסקי איינגעלאַדען צו זיך די פאַרשטעהער פון די שטעט און אין איינעם מיט זיי בעטראַכט די פראַגע וועגען אַלגעמיינעם בוי־פּראָגראַם אויפ'ן ציַיט־שטח 1930—1935.

אַרעסטירט 3 ביַיזוויליגע באַנקראָטניקעס

זיי האָבען באַנקראָטירט 2 מיליאָן זלאָטעס

(2) אויף זגערושער 96 געפינט זיך אַנ'אַפּרעטור און אַ פאַרבעריי פון ד' יפּרידער גייער. די אייגענטימער פון דער דאָזיגער פאַבריק זענען די ברידער הייס־דוד, זלמן און בן־ציון גייער. זלמן האָט שטענדיג געוואוינט אין לאָדז און אַ פּאַלאַצעל ביי דער פאַבריק; חיים־דוד האָט געהאַט אַ הורט־לאַגער פון מאַנופאַקטור אין לעמבערג אויף פּאָדוואַלע 7 און בן־ציון האָט געהאַט אַ מאַנופאַקטור־סקלאַד אין וואַרשא אויף לעשנע 47.

די טראַנזאַקציעס זייערע זענען געפיהרט געוואָרען אויף אַזאַ אַ פּן: ווי געזאָגט האָט זלמן גייער געפיהרט אין לאָדז די לוין־אַפּרעטור און פון זיינע קליענטען, האָט ס'רוב, אנשטאָט רעכענונג מיט קאַסע אָדער וועקסלען, גענומען סחורות, וואָס ער פלעגט בעקומען מיט גרעסערע האַנחות. די דאָזיגע סחורות פלעגט זלמן אַריבערשיקען צו זיינע ברידער אין וואַרשא און לעמבערג, און יענע פלעגען פון ציַיט צו ציַיט צושיקען מזומן־געלד און וועקסלען, וואָס ער האָט נויטיג געהאַט צום איינקויפען כעמיקאַליען און אויסצאָהלען די אַרבייטער. די ברידער פלעגען זיך אויך ציַיטענווייז צוזאַמענקומען אין לאָדז אויף בשותּפותדיגע בעראַטונגען וועגען דעם אופן פון פיהרען דעם ווייטערדיגען האַנדעל.

מיט אַ געוויסער ציַיט צוריק איז אין דער האַנדעלס־אָפּטיילונג ביים קרייז־געריכט איינגעפאַלען אַ פּיטע פון דער פירמע ברידער גייער וועגען ערקלעהרען זיי אַנ'„אויפאַרלאַסטש" אויף דער פאָדערונג פון אַ גאַנצער רייהע קרעדיטאָרען. אויף דער דאָזיגער פּיטע האָט פּיגורירט אַ גאַנצע רייהע חתימות פון בעלי־חובות, און דערביי האָט דער פאַרשטעהער פון דער פירמע ערקלעהרט זיין גרייטקייט צו רעגולירען די חובות מיט די קרעדיטאָרען אויף גאַנץ גוטע בעדינגונגען. דאָס געריכט האָט מסכּים געווען און ערקלעהרט די „אויפאַרלאַסטש".

נאָך דער רעוויזיע פון געריכט, האָבען זיך די בעלי־חובות געמעלדען אין קאָנטאָר פון דער פירמע, אַבער דאָ האָט מען זיי דערקלעהרט, אַז די לייטערס פון דער פירמע האָבען נאָך אַ לאַנגער הקירה ודרישה איינגעזעהען, אַז אויף די אַנגעגעבענע בעדינגונגען קאָנען זיי נישט רעגולירען. און אנשטאָט זיי האָבען זיי פאָרגעשלאָגען אַנדערע לעכערליכע בעדינגונגען, אַז די בעלי־חובות זענען געצוואונגען איבערצוגעבען דעם גאַנצען ענין אין דער פּראָקוראַטור. דאָן האָט מען אויפגעפּרערט אַז די פירמע זאָל פאַרשטעלען איהרע האַנדעלס־ביכער, אָבער פון דאָרט האָט מען געענטפערט, אַז די ביכער זענען פאַרלוירען געגאַנגען. דער האַנדעל האָט זיך אויסגעוויזען צו זיין זעהר פאַרדעכטיג, און דעריבער איז דער גאַנצער ענין איבערגעגעבען געוואָרען צום אויספאָרשונגס־אַמט. מען האָט פאַרפיהרט אַנ'ענערגישע אויספאָרשונג, וועלכע האָט דערפיהרט צו אויסערגעוועהנליך־סענסאַציאָנעלע רעזולטאַטען. קודם־כּל איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז זלמן גייער פלעגט אויפקויפען אין לאָדז סחורות פאַר זיינע ברידער אין לעמבערג און וואַרשא. אַלס רעכענונג פלעגט ער געבען וועקסלען, כּלומרשט קונדישע. שפּעטער האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס זענען געווען פיקטיווע וועקסלען, אַ־יבגעשטעלט פון די מיטאַרבייטער פון דער פירמע, די דאָזיגע וועקסלען האָט גייער לעצטענס לחלוטין נישט אַ־יסגעקויפט. בעת דער רעוויזיע אין דער פאַבריק אויף זגערושער 96 האָט מען אין אַ קעלער צווישען שמאַטעס געפונען אַלע האַנדעלס־ביכער. מען האָט זיי איבערגעגעבען צו בוכהאַלטער־עקספּערטען און זיי האָבען פעסטגעשטעלט אַז די „אויפאַרלאַסטש" איז געווען אַ פיקטיווע, מחמת די געשעפטען פון דער פירמע זענען נישט געגאַנגען אַזוי שלעכט, אַז זיי זאָלען מוזען באַנקראָטירען. אגב האָט זיך אויך אַרויסגעוויזען, אַז אויפ'ן פאָלאַדצעל און אַנדערע גיטער, וואָס געהערען צו די ברידער גייער לאַסטען היפּאָטעק־חובות אויף אַ ווערך פון 36 טויזענד דאָלער, און 300 טויזענד זל. די דאָזיגע היפּאָטעק־חובות האָבען זיך אַרויסגעוויזען פאַר פיקטיווע.

מחמת דעם זענען אַלע דריי ברידער אַרעסטירט געוואָרען. זייערע סקלאַדען און פאַבריקען זענען פאַרזיגעלט.

אַ שאַנטאַזש מיט מאָרפיום

אַרעסטירט צוויי שאַנטאַזשיסטען

אין איינער פון די היגע שפּיטאַל־אַפּטייקען האָט געאַרבייט אַלס לייטער פון דער אַפּטייק אַ געוויסער קאַזשמירוש אַנטאָניעוויסקי, (סרעבזשינסקא 71).

איינמאָל איז צו אַנטאָניעווסקין געקומען ווינער אַ שול־חבר אַ געוויסער רודאָלף ר. אין דער בעגלייטונג פון צוויי פּערזאָן, וועלכע האָבען אָנגעהויבען בעטען אַנטאָניעווסקין ער זאָל זיי פאַרקויפען אַביסעל מאָרפיום. זיי האָבען מאָטיווירט זייער בקשה דערמיט, וואָס זיי זענען מאָרפיניסטען, קענען שוין אָהן מאָרפיום נישט לעבען און ווייסען נישט, וואו עס צו בעקומען. אַנטאָניעווסקי האָט קאַטעגאָריש אָפּגעזאָגט. די פרעמדע האָבען איהם אָבער נישט אָפּגעלאָזט, און פון ציַיט צו ציַיט געקומען בענייען זייער בקשה. איין מאָל האָט אַנטאָניעווסקי בעוויזען אַ שוואַכקייט און נאָכגעקומען זייער בקשה. ער האָט פאַרקויפט 4 גראַם מאָרפיום פאַר 200 זל. פון דעם מאָמענט אָן, איז ער אַריינגעפאַלען אין די נעגעל פון די פרעמדע. זיי פלעגען קומען אַלע מאָל און שאַנטאַזשירען אַנטאָניעווסקין, אַז אויב ער וועט זיי נישט פאַרקויפען קיין מאָרפיום וועלען זיי איהם פאַרמסר'ען פאַר דעם פריהער פאַרקויפטען מאָרפיום. אַנטאָניעווסקי האָט נישט געהאַט קיין אויסוועג און וואָס ווייטער מעהר פאַרפּלאָנטערט זיך אין דער נעץ פון די שאַנטאַזשיסטען. איינמאָל האָבען זיי איהם פאַרנאַרט און אונטער רעוואָלווער־דראָהונגען געצוואונגען אונטערצושרייבען אַ קוויט אַז ער האָט זיי פאַרקויפט 400 גראַם מאָרפיום פאַר 15.000 זל. מיט דעם דאָזיגען דאָקומענט אין די הענט, האָבען די מאָרפיניסטען אָנגעהויבען צאַפּען ביי אַנטאָניעווסקין אויפסניי געלד. אַנטאָניעווסקי האָט אין דער ציַיט אויך פאַרלוירען זיין פּאָסטען, און זיין פאַרצווייפעלטער לאַגע האָט אַנטאָניעווסקי בעשלאָסען אַליין צו געהן און מעלדען די פּראָקוראַטור וועגען דער גאַנצער געשיכטע.

אין דעמזעלבען טאָג האָט זיך אַנטאָניעווסקי געדאַרפט טרעפען מיט זיינע שאַנטאַזשיסטען אויף רוג אַנדזשעיאַ און פּיעטריקאַווער. דאָרט האָט מען טאַקע בײדע חברהלייט אַרעסטירט. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז איינער פון זיי איז אַ בעוואוסטער קונסט־מאָלער קוסטערבאַ, דער צווייטער אַ נעהמער ווידעק.

מען האָט זיי ביידע אַריינגעזעצט אין טורמע אויף קאָפּערניק נאָס.

קוסטערבאַ, ווי עס האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזען, האָט בעוויזען איבערצושמוגלען מיט זיך אין טורמע אַריין מאָרפיום און אַ נאָדעל אויף איינשפּריצונגען, מען האָט דאָס ביי איהם אין טורמע צוגענומען.

לאָדזשער קאַמעראַל־טעאַטער „אַרט"

אַל. 1. מאַי 2 פריהער ענגל, זאַל

קינסטל' לייט. מ. בראַרעזאָן, ריר. י. סטרוגאַטש, קאָסס. ד. בייגעלמאַן

היינט, דאָנערשטאָג, ד. 9 טן, 9 אָוונד אַ גרויסע פּאָפּול. פאַרשטעלונג

„קוים מיט צרות"

ס'וועט געשפּילט ווערן

16 פריילעכע נומערן 16 / פאַר אַרבייטער, אָרגאַניזאַציעס און אַרבייטענדיגע אינטעליגענץ. פּרייז פון בילעטען פון 1—3 זל.

פרייטאָג, שבת און זונטאָג— „געקליבענע פּערל" 15 ערשטקלאַסיגע נומערן 15

פרעהליך געמישט פּראָגראַם אַ נ. דינסטאָג ד. 14. פּרעמיערע פון 2. פּראָגראַם. מאָנטאָג צוליב גענעראַל־פּראָבע, ווערט נישט געשפּילט.

בילעטען ביי דער קאַסע פון טעאַטער יעדען טאָג פון 11—1 און פון 5 נאָכם.

די רעגיסטראַציע פון אַרבייטסלאָזע

(מ) דער שטאָטישער אונטערשטיצונגס־אַמט האָט פאַררעגיסטרירט אויף צו בעקומען אונטערשטיצונגען פאַר'ן חודש דעצעמבער ביז'ן 4־טען יאַנואַר 1757 אַרבייטסלאָזע. פון זיי האָבען 1251 פאַרלוירען דאָס רעכט צו בעקומען אונטערשטיצונג אין פאַנד פאַר אַרבייטסלאָזע און 516 פּערזאָן זענען פאַררעגיסטרירט אויף אַרבייט און אַרבייטס־פאַרמיטלונגס־אַמט.

מוסטער־ריינעגונג פון אַ הויז

אין די אַנטישווינדזוכטס־טעג

(מ) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קאַמפּאַניע פון די אַנטישווינדזוכטס־טעג אָרדענט איין דער לאָדזשער אַנטישווינדזוכטס־קאָמיטעט אַ מוסטער־ריינעגונג פון אַ הויז. די ריינעגונג וועט פאָרקומען היינט, דאָנערשטאָג, 11 אַ זייגער אינדערפריה אין הויז אויף הענריקאַ 3 אין כאָיני. עס וועלען אַנוועזענד זיין פאַרשטעהער פון דער מאַכט און פון קאָמיטעט.

נייע רעדוקציעס אין פאַבריקען

(ט) די אַרבייטסלאָזיגקייט אין לאָדזשער אינדוסטרי האָט זיך אין משך פון דער לעצטער וואָך פאַרגרעסערט מיט 3,000 אַרבייטער, וועלכע זענען רעדוצירט געוואָרען אין די פירמעס: אייטינגאָן (טריקאָטאַזש־אָפּטיילונג), מאַרקוס קאָהן, קרושע און שווייקערט. אַ חוץ דעם האָט מען אין אַ רייהע פאַבריקען רעדוצירט די אַרבייטס־טעג פון 3 אויף 2 טעג אין וואָך.

נייע גאַסען ווערען בעלויכטען

(ט) לויט'ן פּלאַן פון בעלייכטען די גאַסען וועלען אין לויפענדען יאָהר בעלייכטען ווערען די געגענדען פון ראַדאָגאָשטש, באַלוט און כאָיני.

אומגליק ביי דער אַרבייט

(2) אין זאַלץ־לאַגער פון די מלחמה־אינוואַלידען, פּשעיאַזד 90, האָבען זיך אַראָפּגערוקט די זעקלעך מיט זאַלץ און צוגעדריקט די צוויי אַרבייטער דעם 29־יעהריגען שלמה גאָלדבערג (באַלוטער גלובאַ 4) און דעם 24־יעהריגען מאַקס דיקערמאַן (זגערושער 76). פּאָגאָטאָוויע האָט זיי ערטיילט הילף.

שיקען געלד קיין שפּאַניען און רומעניען

דער פּאָסט־ און טעלעגראַפען אַמט מעלדעט, אַז פונ'ם 7 יאַנואַר נעהמען אַלע פּאָסט־אַמטען אין פּוילען, רומעניען און שפּאַניען געלד־איבערוויַיזונגען צווישען די אויבענדערמאָנטע לענדער.

קיין רומעניען דאַרף דאָס געלד פון פּוילען איבערגעשיקט ווערען אין לעי'ען. עס קענען איבערגעשיקט ווערען 10.000 לעי. פון רומעניען קיין פּוילען קענען איבערשיקען אויף איין מאָל נאָר 600 זל.

קיין שפּאַניען דאַרפען איבערגעשיקט ווערען פּעסעטען ביז 800 פּעסעטע. פון שפּאַניען קיין פּוילען קען מען איבערשיקען ביז 1,000 זל.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: ל. פּאַוולאָווסקי (פּיעטריקאָווער 307), ס. האַמבורג (גלובנאַ 50), ב. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטשאַ 4), י. שיטקעוויטש (קאָפּערניק 26), א. כאַרעמזאַ (פּאָמאָרסקאַ 10), א. פּאַטאַש (פּלאַץ־קאַשטשעלני 10).

דיסקאנטער-מעקלער בעשווינדעלט אריה פאבריקאנטען

איז אנטלאפען קיין אויסלאנד

נעכטען איז אוועגד איז בעוואוסט געווארען, אז א לאדזער מעקלער פון דיסקאנטא א געוויסער האלטשאק פון שקאלנא גאס (בן ר' מנחם מענדעל) ווי מ'האט איהם גערופען צווישען די דיסקאנטערען) איז פערשוואונדען געווארען, פערכאפענדיג א גרעסערען בעטראג געלד. די קלאנגען וועגען דעם זענען געווען אזוי פאנטאסטיש, אז ס'איז פשוט אוממעגליך געווען זיי צו גלויבען ערנסט. מ'האט דערצעהלט וועגען כלומרשט פערכאפטע 600 טויזענד זל א.א.וו.

ווי אונזער מיטארבייטער דערוויסט זיך, איז דער ראזיגער פערשוין געווען א מעקלער פון דיסקאנטא, ד.ה. ער פלעגט ביי פאבריקאנטען נעהמען זייער וועקסעל-פארטפעל און איהם דיסקאנטירען וואו ער פלעגט זיך לאזען. אזוי ווי אין לאדז איז לעצטענס שווער מיט געלד, פלעגט רעאליזירען דעם פארטפעל, רויערען עטוואס לענגער ווי געוועהנליך בפרט, ווען מ'האט געדארפט האבען א גרעסערע סומע.

אויסנוצענדיג די דאזיגע סיטואציע האט וואלטשאק ביי עטליכע גרעסערע פאבריקאנטען גענומען וועקסלען אויף צו דיסקאנטירען און האט זיי ווירקליך דיסקאנטירט, אבער דאס געלד די פאבריקאנטען נישט אפגעגעבען. אזוי האט ער ביי א ריה דיסקאנטערען און פריוואט פערזאנען דיסקאנטירט וועקסלען פון וואורצעל און דאאר, טארנאז מיט א זשירא פון א ערשטראנגיגער לאדזער פירמע א. אגד.

ביז איצט האט מען פעסטגעשטעלט, אז אזעלכע און אנדערע וועקסלען האט וואלטשאק די פארטיגע וואך דיסקאנטירט אויף 152.000 זל. איצט ווייסט מען נאך נישט, צי די וועקסלען וואס ער האט דיסקאנטירט זענען געווען ריכטיג, צי פאלשע און צי ער האט אפגענארט בלויז די פאבריקאנטען צי אויך די דיסקאנטערען.

בכלל איז דערווייל שווער גענוי פעסטצושטעלען די גרויס פון דער אפערע, ווייל נישט אלע געליטענע ווילען אויסזאגען אז זיי זענען ארייגעפאלען און אויך וויפיל זיי זענען אריינגעפאלען. יעדענפאלס גיט מען איבער אז ווינטאג האט מען נאך דעם פערשוין געזעהען אין לאדז און אז איצט זאל ער שוין זיין אין אויסלאנד.

די אפערע האט געמאכט א שטארקען רושם אין דער סוחרישער וועלט.

חתונה געהאט מיט זיין אייגענער טאכטער

אפקלאנגען פון דער שרעקליכער וועלט-מלחמה

(וו) אין לאדז רעדט מען איצט זעהר פיל וועגען א מעשה נורא, וואס האט זיך אפגעשפילט אין דער פאמיליע בלומשטיין. דער פאטער פון דער פאמיליע אהרן בלומשטיין איז אין 1914 גענומען געווארען אין מיליטער. אינדערהיים אויף דער פראנציסקאנער גאס האט ער איבערגעלאזט א פרוי מיט א 9-יעהריג טעכטערל.

די פרוי בלומשטיין מיט איהר טאכטער האבען זיך ארויסגעצויגען פון לאדז און זיך בעזעצט אין א דארף. דאס מעדעל איז אונטערגעוואקסען און אוועק נאך ווארשא. דארט האט זי זיך אויסגעלערנט א פאך.

מיט א קורצער צייט צוריק האט זיך דאס פרייליין בלומשטיין בעקענט מיט א נ'סלי ערן מאנספערשוין, מיט וועלכען זי האט חתונה געהאט. דעם מעדעל'ס מוטער איז אויף דער חתונה נישט געווען, און ווען זי איז מיט א פאר וואכען שפעטער געקומען צו איהר טאכטער אין שטוב, האט זי אין איהר איידעם דערקענט נישט קיין אנדערען ווי איהר מאן אהרן בלומשטיין, דעם פאטער פון דעם מיידעל.

מיט דער דאזיגער שרעקליכער געשיכטע האט זיך גלייך פעראינטערעסירט די פאליציי און דער ראבינאט.

א פראצעס וועגען א געשלעג

(2) אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין קרייז-געריכט זענען נעכטען געזעסען דער 25-יעהריגער יחיאל משה געלמאן, 33-יעהריגער משה סענאטאר, 18-יעהריגע בעלא געלמאן, 27-יעהריגע רבקה אלטשולער און 17-יעהריגער מאיר סענאטאר בעשולדיגט אין שווער-פערוואונדען א געוויסען מרדכי יוסף גנאט.

די פרטים פון דער געשיכטע זענען לויט'ן בעשולדיגונגס-אקט פאלגענדע:

דעם 25-טען אויגוסט אווגט 2 א זייגער נאכמיטאג איז מרדכי יוסף גנאט געקומען צו דניאל פיגלאוש, אויף פאלודניאווע 27, כדי צו בארגען ביי איהם א רעסארקע, פלוצים איז צו איהם צוגעגאנגען רבקה אלטשולער און איהם אנגעטאפט ביי די הענד, בעלא געלמאן האט איהם אין דער צייט ארויסגעריסען מיט א מעסער אין קאפ, משה געלמאן מיט משה און מאיר סענאטאר האבען איהם אויך מכבד געווען מיט מעסערס אין דער פלייצע. בעגיסענדיג זיך מיט בלוט איז גנאט א פערהלשטער אוועקגעפאלען. די אנפאלער זענען זיך צו'אנטלאפען.

די פאגאטאוויע האט אפגעפיהרט גנאט'ן אין שפיטאל, וואו ער איז אפגעלעגען א לענגערער צייט.

די ארעסטירטע אנפאלער האבען געלייקענט זייער אנטייל אינ'ם אנפאל נאר יחיאל מרדכי געלמאן, האט ערקלערט, אז ער איז אנגעפאלען איף גנאט'ן ווייל ער האט צוגערעדט זיין שוועסטער בעלא צו פראסטיטוציע.

בעת'ן געריכט האט גנאט געענדערט זיינע בעדיווזען און ערקלערט, אז בעלא געלמאן האט איהם נישט געשלאגען, נאר געשטאנען ביי א זייט און זיך נאר צוגעקוקט צו דעם געשלעג, נאכדעם האט ער בעוויזען, אז אויך רבקה אלטשולער און משה געלמאן האבען איהם נישט געשלאגען.

דאס געריכט האט פערמשפט יחיאל משה געלמאן אויף 6 חדשים טורמע און די איבעריגע פריי-געשפראכען.

צו דער עפענטליכקייט

זייט א געוויסע צייט ווי עס ווערט פון פערשרעקענע זייטען געווארפען שמוץ אויף אונז גענזלער פון גרינעם מארק אין צוזאמענהאנג מיט" סכסוכים וואס קומען פאר צווישען די גענזלער מיט די שוחטים פון גרינעם מארק, און ווען מיר האבען די שוחטים ספעציעל גערופען צו א ד"ת צום לאדזער ראבינאט, איז די ד"ת דורך די שוחטים אויפגעריסען געווארען, כדי די עפענטליכקייט זאל נישט בעקאנט ווערען מיט די עוולות און שענדליכקייטען וואס ווערען געגען אונז גענזלער בעגאנגען מצד די שוחטים פון גרינעם מארק.

מיר ווילען דעריבער איבערגעבען דער עפענטליכקייט א פאקט, וואס האט פאסירט דינסטאג דעם 8טען ה.ח. כדי צו אילוסטרירען די לאגע וואס הערשט אין שעכט-הויז אויפ'ן גרינעם מארק.

א גענזלער איז געקומען אין שעכט-הויז אויפ'ן גרינעם מארק 9 און געשאכטען 16 גאנץ גרייסע אינדיקעס וועלכע ער האט איבערגעלאזט אין שעכט-הויז ביז ער וועט אויפ'ן מארק נאך עפעס קויפען און צוזאמען אהיימפיהרען. שפעטער האט א שוחט געקויפט אויפ'ן מארק א קליינעם אינדיק ספעציעל פאר עטליכע גילדען און אויסגעקליבען דעם גרעסטען אינדיק פון דעם גענזלערס 16 אינדיקעס און אנשטאט דעם גרייסען צוגעלייגט דאס קליינע דורך איהם ספעציעל געקויפטע אינדיק'ל צו דעם גענזלערס אינדיקעס. דעם גרייסען אינדיק האט ער פאר זיך מיט א שליח אהיימגעשיקט און וקכישט היימענריג געמאכט. ווען דער גענזלער איז שפעטער געקומען נאך זיינע אינדיקעס האט ער גלייך דערקענט ווייל דער קליינער פערטוישטער אינדיק האט נאך כמעט געלעבט. דער פאקט איז דערוויזען געווארען דורך עדות, אז דער שוחט האט בכיון פערטיישט דעם אינדיק.

מיר גיבען דעם פאקט איבער אהן קאמענטאר און אנצווייזען דעם לאדזער ראבינאט און ועד הכשרות אויף די פערהעלטנישען, און וואס פאר א שוחטים עס שעכטען אין דעם שעכט-הויז אויף דעם גרינעם מארק.

א גרופע גענזלער
פון גרינעם מארק.

13817

אין „ארט"

היינט — א פאפולערע פארשטעלונג

כדי צו געבען א מעגליכקייט די ברייטערע שיכטען פון דעם יודישען טעאטער-בעזוכער נהנה צו זיין פון דער פרעהליכער „ארט"-קונסט, האט די דירעקציע בעשלאסען יעדען דאנערשטאג איינצוארדנען פארשטעלונגען צו פאפולערע פרייזען.

אין דער איצטיגער בעזונדערס שווערער צייט, ווען „פרנסה איז מיט ליכט צו זוכען", און נישט אלע קאנען זיך אנטון דאס פערגעניגען צו גענוסען פון דעם איינציגען קונסט-ווינקעל אין לאדז, איז די דאזיגע הנחה א בעגריסונגס-ווערטע, און די ברייטערע קרייזען פון ארבייטער און ארבייטענדער אינטעליגענץ וועלען זיכער אויסנוצען די „ארט"-דאנערשטאג'ן פאר זייערע-וועגען.

היינט ווערט געגעבען דער ערשטער פראגראם א. נ. „קוים מיט צרות", וואס ווערט היינט געשפילט צום לעצטען מאל צו ביליגע פרייזען פון 1–3 זל.

עס ווערען שוין פערענדיגט די פראבען פון דער צווייטער פרעמיערע, וואס וועט צום ערשטען מאל געוויזען ווערען דעם קומענדיגען דינסטאג.

ראדיא-פראגראם

דאנערשטאג, 9 יאנואר

ווארשא

12.10 — „וועגען וואס עס דארף וויסען יעדער בעל-הבית'טע", ה. פשעשמיצקא. 12.40 — שול-קאנצערט פון ווארשאווער פילהארמאניע. 16.15 — מוזיק פון גראמאפאן-פליטען. 17.15 — „צווישען ביכער", איבערזוכט איבער די נייעסטע אויסגאבען. פראפ. ה' מאשטשיצקי. 17.45 — קאנצערט פון סאליסטען. 20.15 — פעליעטאן „בריקער, וועלכע זענען זיך צוגאנגען", רעד. קלעש-טשינסקי. 20.30 — לייכטע מוזיק. 22.15 — קאמוניקאטען. 23.00 — מוזיק פון „אזוס", ארקעסטער פון קאראשינסקי.

קראקא

12.40 — אוידיציע פאר קינדער און יוגענד „דער קעניגליכער לץ". 19.25 — „געשיכטע פון ליטעראטור אלס געביט פון אינטערנאציאנאלער ארבייט" פון ה' מ. קאזשעניק. 20.30 — אווענט-קאנצערט.

קאטאוויץ

17.15 — „ווי אזוי איז ענטשטאנען די יבשה" ד"ר עדוארד פאסענדארפער. 21.30 — קאנצערט (טראנסמיסיע אויף אנדערע פוילישע סטאציעס).

פויזען

19.05 — „די טעאטערן אין בעצוג צו זייערע שכנים ביז'ן 18. יאהרהונדערט", פיעקוצקי. 21.30 — סאליסטען-קאנצערט.

דער פרוי דרייבאך האט טאקע דערמארדעט איהר מאן

די אויספארשונג וועגען מארד פון קאראלינא דרייבאך אויף פאמארסקא 181, איז איינגאנצען פערענדיגט געווארען. ווי מיר האבען שוין געכמען מיטגעטיילט זענען פון טורמע בעפרייט געווארען די קרובים פון דער ערמארדעטער, וועלכע זענען פערהאלטען געווארען אין פערדאכט, אז זיי זענען די מערדער, זיי האבען אבער בעוויזען זייער אליבי און זיי זענען בעפרייט געווארען. דעריבער אבער האט זיך דער אויספארשונג איינגעגעבען ארויסצובעקומען פאקטישע בעווייזען געגען מאן פון דער ערמארדעטער און ער בלייבט אין טורמע אונטער דער בעשולדיגונג, אז ער איז דער מערדער פון זיין פרוי.

די ראדיא-סטאציע אין לאדז

(2) די ראדיא-סטאציע, וועלכע האט געדארפט אויסגעפערטיגט ווערען ביז'ן 24. דעצעמבער וועט צוליב פערשידענע סבות אויסגעפערטיגט ערשט דעם 15. יאנואר. פון דעם טאג אן, וועט מע קענען אנגעבען ידיעות אויף קורצע כוואליעס. פון 230 מעטער. דער סטאציע-בנין אויף רוג אינזשינערסקא און דוג וואלאווע גאס איז שוין פערטיג, איצט ווערט נאר פערענדיגט דער מאנטאזש פון די אנטענע-סלופעס.

זעלבסטמארד

אויף 6 שערפיען גאס 6, איז בעגאנגען זעלבסטמארד די 33-יעהריגע סטאניסלאווא בעדנארעק, א פרוי פון א שאפער.

אין א האפנונגסלאזען צושטאנד האט מען די זעלבסטמערדערין אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פערבלאנדזשעט 2 קינדער

נעכטען ביינאכט האט מען אויפ'ן גאס געפונען 2 פערבלאנדזשעטע קינדער, א יונגעל פון א יאהר 8 און דער צווייטער פון 3 און א האלב יאהר. זיי הייסען מאנעס און יאקוב. זיי זענען געקומען צו פאהרען פון דאנציג מיט זייער ברודער מאניעק צו א טאנטע, וועלכע איז א פליסירערין.

אין דאנציג האבען זיי געוואוינט אנגלאס בלייהויז 20. די קינדער האט מען אפגעפיהרט נעכטיגען אין די מעבלירטע צימערן פון ה' זאקס אויף פיעטריקאווער 6.

פערלענגערען דעם טערמין אויסצוקויפען פאטענטען

סוחרים-דעלעגאציע ביים פרעזעס טאווארניצקי

(2) דער פרעזעס פון פינאנץ-אמט ה' טאווארניצקי האט נעכטען אויפגענומען א דעלעגאציע פון צענטראלען סוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע (פעטריק. 10) אין דער פערזאן פון די ה"ה: האמבורסקי, שטיינשניידער, יאשונסקי און דיר. מעסינגער.

די דעלעגאציע האט צוגעשטעלט אן אויספיהרליכען מעמאריאל מכח פערלענגערן דעם טערמין פון אויסקויפען פאטענטען.

פרעזעס טאווארניצקי האט צוגעזאגט וועגען דעם ענין צו אינטערווענירען אין פינאנץ-מיניסטעריום.

פון האנדעלס-געריכט

(2) די האנדעלס-אפטיילונג ביים קרייז געריכט האט נעכטען ערקלערט באנקראט די פירמע סטאניסלאוו הערמאן, שטרימף-פאבריק אויף גדאנסקא 117. דעם באנקראטירטען האט מען איבערגעגעבען אונטער פאליציי-אויפזיכט.

*

דער צווייטער באנקראט איז ערקלערט געווארען דער פירמע בערעק פישאוו פון וולאשטשאוו.

דער באנקראטניק איז איינגעזעצט געווארען אין ארעסט פאר בעל חובות.

*

ווייטער איז ערקלערט געווארען פאר באנקראט די פירמע מרדכי ארנסאן. גארן-האנדעל פיעטריקאווער 40.

דעם באנקראטירטען האט דאס געריכט בעשלאסען איינצוזעצען אין טורמע פאר בעל-חובות.

*

די פירמע מענדעל דאמב און אברהם גאלדענבערג, אויסארבייטונג פון וויגאניע-שאלען און באנוועל-סחורות אויף וושכארניא 66, האבען זיך געווענדעט צום געריכט מיט א בקשה צו ערקלערען זיי אלס באנקראט. דאס געריכט האט בעשלאסען נישט נאכצוקומען די בקשה.

ווי אזוי דארף מען פיהרען די האנדעלס-ביכער

וויכטיגער בעשלוס פון העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל

(2) דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל האט לעצטענס בעהאנדעלט א פראצעס, וואס האט א גרויסע בעדייטונג פאר דער ווירטשאפטליכער וועלט, דהיינו, אנ'אנקלאגע אויפ'ן בעשלוס פון דער אפעלאציע-קאמיסיע מכוח איינקונפטס-שטייער. דער טריבונאל האט זיך געשטעלט אויפ'ן שטאנדפונקט, אז נישט דער האנדעלס-" קארעקס, נישט דאס געזעץ וועגען איינקונפטס-שטייער זעהען נישט פאראויס קיין נארמען וועגען פיהרען האנדעלס-ביכער און דעריבער קאנען די שטייער-צאהלער פיהרען די ביכער לויט וועלכען ס'איז סיסטעם, וואס איז נאר אנגענומען אין דער האנדעלס-וועלט און איז אנערקענט דורך דער מאכט.

אין פאל ווען די ביכער, וועלען נישט אנערקענט ווערען מוז די קאמיסיע אנגעבען נעניגע מאטיווען דערפון, כדי צו געבען דעם צאהלער די מעגליכקייט צו דערלאנגען א רעקורס געגען דער רעצעיזיע.

Dr. med. ALBERT GOTLIEB
Piotrkowska 26, tel. 177-50
עקימער און ספעציאליסט פון פרויען-קראנקהייטען.
נעהמט אן אין דערהיים פון 3–6 אווענד
און אין לעטשניצע „Vita" פיעטריק. 45
פון 12–1 מיטאג און פון 6½–8 אווענד.

וואס יעדער בעל־חוב און קרעדיטאר דארף וויסען

III.
אויספיהרליכע כללים וועגען זאיענטשעס

דער ערשטער שריט אויפ'ן וועג פון אויספיהרען א ציווילען געריכטס-אורטייל איז דאס דורכפיהרען א זאיענטשע, נישט רעכענדיג דאס דערלאנגען פון דעם בעטרעפענדען בעל חוב אנ'אזוי גערופענעם נאקאז וויקאנאווטשי, וואס איז אנ'אומפערמיידליכע פארמאליטעט ביי אלע ארט עקזעקוציעס א חוץ זאבעזפיעטשעניע.

יעדער קאמארניק אדער סעקוועסטראטאר, ווילענדיג דורכפיהרען א זאיענטשע, מוז אומבעדינגט אייגענאויגיג קוים כל בעטראכטען די דורך איהם סעקוועסטרירטע חפצים. מיר שרייבען בעזונדער אונטער דעם דאזיגען נאר וואס דערמאנטען פרט, ווייל ס'טרעפט לעצטענס גאנץ אפט, אז עקזעקוטארען פיהרען דורך זאיענטשעס לויט די אנווייזונגען פון עפעס א שכנה אדער הויזוועכטער, נישט זעהענדיג אליין די סעקוועסטרירטע זאכען און נישט פרובענדיג אפילו איבערצוטרעטען די שוועל פון לאקאל, וואו די פערשריבענע חפצים געפינען זיך. אוראי קאן טרעפען, אז די טירען פון הויז אדער לאקאל, וואו די זאיענטשע דארף פארקומען, זענען פון אינווייניג פערמאכט אדער פון אויסענווייניג פערשלאסען, אזוי, אז דער עקזעקוטאר האט נישט קיין מעגליכקייט צוצוטרעטען אויספיהרען זיין אמטליכע פליכט.

אין אזא פאל איז דער קאמארניק מחויב צו רופען א פאליצײ-פונקציאנאר און ערשט אין זיין אנוועזענהייט קאן ער אנהויבען אויסצופיהרען די עקזעקוציע.

דעסגלייכען מוז אויך זיין אנוועזענד א פארשטעהער פון דער אָרטיגער פאליציי אין פאל, ווען די זאיענטשע קומט פאר אין דער אפוועזענהייט פון בעל חוב.

אויפ'ן פערלאנג פון בעל חוב מוז דער קאמארניק איהם ווייזען דעם אריגינאל פון טיטול וויקאנאווטשי, אויפ'ן סמך פון וועלכען ס'ווערט אונטערגענומען די עקזעקוציע.

סיי דער אנקלאגער און סיי דער בעל־חוב האבען דאס רעכט איינצולאדען עדות, וועלכע זאלען זיין אנוועזענד בעת דורכפיהרען די זאיענטשע אבער נישט מעהר, ווי הכסטענס צו 2 פערזאן פון יעדען צד.

דער אנקלאגער איז בערעכטיגט אנצוווייזען דעם קאמארניק די אופנים, לויט וועלכע די זאיענטשע זאל אויסגעפיהרט ווערען, ווי צ. ב. ש. וועלכע זאכען ער זאל אלס סעקוועסטרירען, צי ער זאל די סעקוועסטרירטע חפצים פער'חתמ'ענען אדער איבערלאזען נישט פערפאקטעהייט א.א.וו.

אין פאל, ווען דער קאמארניק ענטזאגט זיך צו בעריקזיכטיגען אזא פארשלאג, קאן דער אנקלאגער פערלאנגען, אז דער קאמארניק זאל ארייננטראגען וועגען דעם א אינצידענט אין זיין דינסטליכען זשורנאל א געהעריגע אדנאטאציע.

דער אנקלאגער האט אבער נישט קיין רעכט זיך אריינצומישען אין דער אמטליכער טעטיגקייט פון קאמארניק און ער איז אויך נישט בערופען אליין ארויסצוגעבען פעראָרדנונגען, וואס שייך דאס אייגענטליכע דורכפיהרען פון דער זאיענטשע.

פאלגענדע חפצים קאנען נישט סעקוועסטרירט ווערען: 1) מלבושים, וועלכע דער בעל־חוב טראגט אין דער געגעבענער צייט (א פעלץ אין ווינטער א. אז. וו.), 2) וועש און שטוב־זאכען, וועלכע זענען נויטיג דעם בעל־חוב און זיין בני־בית צום טעגליכען געברויך, 3) בעטען און בעט געוואנט, 4) שפייז- און בעהייצונגס-מאטעריאלען אין א סכום וואס געניגענט פאר'ן געברויך פון בעל חוב און זיין בני־בית אין משך פון 1 חודש, 5) חפצים און מכשירים, וועלכע ווערען לויט'ן פערפליכטענדען ביי אונז ציווילען קאָרעקס אנערקענט פאר אונבעוועגליכע גיטער לויט זייער בעשטימונג.

דער דערמאנטער קאטעגאריע אונטערליגען פערד אין בהמות מכשירים און פראדוקטען, וועלכע קאנען נישט ווערען אפגעטיילט פון דער גאנצער ווירטשאפט, נישט רואינירענדיג דאס גוט; פרעסען, קעסלען, מאשינען און איינער כמוג'ען, וועלכע זענען דירעקט נויטיג בכדי צו פיהר'ן א פאבריק; די גאנצע מעבלירונג פון א האטעל, וועלכער איז ספעציעל צו דעם צוועק אויפגעבויט און איינגעריכטעט געווארען און מיט איין ווארט אלע חפצים, וואס זענען צוגעפאסטיגט צו ווענט אדער אנדערע אומבעוועגליכע אביעקטען מיט דער הילף פון גיפס, קאלך און צעמענט און קאנען אויף קיין אנדערן אופן נישט אפגעטיילט ווערען, סיידען די זעלבע חפצים אדער אומבעוועגליכע אביעקטען וועלען בעשעדיגט אדער צובראכען ווערען.

אויב א בעל חוב בעזיצט נישט קיין אנדער אייגענטום, קאנען סעקוועסטרירט ווערען אויך מכשירים און אינסטרומענטען, וועלכע זענען איהם נויטיג צו זיין טעגליכער פראפעסיאנעלער טעטיגקייט.

די זעלבע אָרדינאציע, וועלכע פערפליכטעט א קאמארניק, פערפליכטעט אויך א סעקוועסטראטאר, מיט'ן אונטערשיד בלויז אין לעצטען פרט, ווען פאר געוויסע שטייער חובות איז נישט ערלויבט צו סעקוועסטרירען די איינציגע ארבייטס-מכשירים אדער די לעצטע מאשין.

י. אינפעלד.

א אונגלויבליכע פאסירונג מיט א כריסטינאפאלער יוד

פאקאל. דער 60־יאהריגער יוד, הערש־לי אליענעק, (ער איז א בעזיצער פון א אליענע) איז קריסטינאפאל, וועלכער איז בעקאנט פאר א קלוגען און אנשטענדיגען מענש, איז אנומעלט גאנץ פריה געקומען צו לויפען א הערשאקענער אינ'ם דארטיגען מאגיסטראט און האט געמעלדעט, אז צווישען 12—1 א זייגער בייננאכט האט א אומבעקאנטער גויער אנגעקלאפט ביי איהם אין פענסטער און האט איהם געבעטען, אז ער זאל אויפשטעהען און איהם באלד אויסדרוקען עטליכע קילא כמאנעס, וועלכע ער האט שוין דא אויף דער פוהר און ער וועט איהם דארפען גוט בעצאהלען. הערענדיג פון א גוטען פערדינסט האט ער לאנג נישט געטראכט נאר ער איז שוין אריין אין זיינע בגדים און געלאזט זיך ארויס אויף דער גאס.

אזוי ווי אבער ער האט נאר געעפענט די טיר האט ער דערזעהען שטעהען א אויטא און מיט א רעוואלווער אין דער האנד האט איהם דער פויער געדראהט, אז ער זאל גלייך אהן א שום ווידערשטאנד מיט איהם אויפזיצען. ער האט באלד פערלוירען דאס בעוואוסטזיין. און נישט בעטענדיג אפילו מען זאל איהם לאזען פערשליסען די שטוב וועלכע בלייבט אליין, דערפאר וואס זיין ווייב ליגט צופעליג אין סאקאלער שפיטאל, איז ער אריין מיט דעם פויער אין דעם אויטא, און וועלכע אין האט זיך נאר געפונען דער שאפער און א קעסטעל מיט פערשידענע פאפירען.

דער אויטא איז באלד אוועק, און נישט דער דערגריי צווישען זיך קיין ווארט רעדענדיג זיי אזוי אפגעפאהרען א ערך פון צוויי שעה. ערשט דאן איז דער אויטא שטעהען געבליבען.

דער פויער האט איהם ערקלערט, אז ווי גיך פונגען זיך דא היטער קוליקאז און געבענדיג איהם דאס קעסטעל מיט די פאפירען אין דער האנד, האט ער איהם אנגעזאגט, אז ער זאל עס אריינטראגען אין דעם נישט ווייט שטעהענדיגען שטיבעל. צוקומענדיג צו דעם שטיבעל, האט ער געטראפען אויף דער טיר שטעהען א פויער וועלכע האט פון איהם דאס קעסטעל איבערגענומען און זי האט איהם בעפוילען גלייך צוריקצוגיין צום אויטא.

קומענדיג צום אויטא האט איהם דער פויער א וואונק געגעבען, אז ער זאל אין איהם צוריק אריין.

נאך א ערך פון נאך צוויי שעה פאהרען האט זיך דער אויטא אבגעשטעלט ווידער ביי זיין הויז וואו דער פויער האט איהם א בעפעהל געגעבען אויסצושטייגען.

דער אויטא איז דאן פערשוואונדען.

איך גרויס אנגסט פיהרט אוים ר. הערש'ל זיין מעלדונג. האט ער שוין קוים צוגעוואכט ביז אין דער פריה, כדי צו קענען די זאך איבערגעבען דער מאכט.

דער מאגיסטראט האט זיך באלד פערשטענדיגט מיט דער פאליציי און ווי עס הייסט זאל זיך שוין האבען אינטערעסירט מיט דעם ענין, אבער דערווייל נאך אהן ערפאלג.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87

ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

מעשיות פון כעלם

און פון אנדערע שטעדט, וואס זענען בעריהמט מיט נאראנים

די שטאט כעלם אין פוילען איז בעקאנט אין דער וועלט אלס ד' ישטאט פון נאראנים. יעדער ווייסט עס נישט צו דערצעהלען, א פאר מעשהלעך פון נארישקייטען, וואס די כעלמער זאלען האבען אפגעטון?

אויב אבער די כעלמער פיהלען זיך בעליידיגט, פון דעם, זענען זיי טאקע אמת'ע נאראנים. ווארים אומוועלבינען פארט מעשיות, וואס מען דערצעהלט וועגען כעלם דערצעהלט מען אויך פון א סך אנדערע שטעט אין פערשידענע געגענדען פון דער וועלט.

שוין פון טויזענדער יאהרען זענען דא שטעט אויף דער וועלט פון וועלכע מ'דערצעהלט אלערליי היצינע נארישקייטען, כמעט יעדע פראווינץ, יעדע געגענד האט אזא ארט, וואס מ'רופט זיינע איינוואוינער מיט'ן צונאמען נאראנים און מ'דערצעהלט פון זיי א געוויסען פארט מעשהלעך און פאלקס-וויצען.

רוסישע און פוילישע יודען דערצעהלען מעשיות פון כעלמער נאראנים און די שפאנישע יודען דערצעהלען וועגען די נאראנים פון דער שפאנישער שטאט מאקערע. דאס איז, פערביינעהענדיג בעמערקט, וואס די ספרדישע יודען, וועלכע זענען שוין מיט פיר הונדערט יאהר צוריק פערטריבען געווארען פון שפאניען, דערצעהלען נאך היינט מעשה'לעך וועגען א שפאנישער שטאט.

אט איז א מעשה'לע, וואס די ספרדישע יודען דערצעהלען וועגען די מאקערער נאראנים:

א מאקערער האט אמאל חתונה געהאט פון אנ'אנדער שטאט. און ער האט געבראכט די כלה מיט גרויס פאראד קיין מאקערא. די כלה איז, רייטענדיג אויף אנ'אייזעל און אין דער בעגלייטונג פון דעם חתן און זיינע קרובים, אנגעקומען מיט גרויס פאראד ביים טויער פון שטאט. דא זענען אלע געבליבען שטעהן און נישט געקאנט גיין ווייטער. ווייל די כלה האט, זיצענדיג אויפ'ן אייזל, נישט געקאנט דורכגעהן דורכ'ן טויער. זענען די מאקערער געווען אין גרויס פערצווייפלונג און נישט געוואוסט וואס צו טון. ווארום לויט זייער שכל האבען זיי געהאט דריי ברירות: ענטוועדער אראפשניידען דעם שוואל די פיס, אדער אראפהאקען דער כלה דעם קאפ, אדער צוברעכען דעם טויער. אלע דריי זאכען איז געווען א שאר צו טון, זענען די מחותנים געזעסען אויף דער ערד און געוויינט אזוי פיל, ביז זיי האבען שוין מעהר קיין כוח נישט געהאט צו וויינען ווארים מ'האט נישט געקאנט מאכען די חתונה און פון דער שמחה איז געווארען א יאמער און א טרייער.

צום גליק אבער איז דארטען גראד פערביי־געפאהרען א רייזענדער פון אנ'אנדער שטאט. ער האט זיי געטראפען פארוואס זיי יאמערן אזוי און זיי האבען איהם דערצעהלט די מעשה. האט ער זיי געזאגט, אז פאר א סך געלד וועלט ער דורכגעפיהרט די כלה מיט דעם אייזעל דורכ'ן טויער און עס וועט קיינעם גאר נישט שאדען. האבען זיי איהם געגעבען וויפיל נאר ער האט געבעטען, האט ער איינגעבויגען דעם קאפ פון דער כלה און זי האט דורכגעריטען דורכ'ן טויער. איז געווען א גרויסע שמחה ביי די מחותנים, וואס ווי זענען ארוים פון אזא צרה גאנץ און אומבעשעדיגט.

אביסעל אנ'ענליכע מעשה וועגען א חתונה ווערט אויך דערצעהלט פון די כעלמער:

מ'האט אמאל גערופען דעם כעלמער רב פאר א „מסדר־קדושין“ צו א חופה. איז דער רב געקומען אין שוהל־הויף און געפונען חתן־כלה שטעהענדיג אונטער דער חופה מיטן פנים צו מערב אנשטאט צו מורח. האט דער רב פראטעסטירט, האבען די שמשים גענומען און איבערגעדרעהט די חפה פון לינקס אויף רעכטס. אבער עס האט נישט געהאלפען. חתן־כלה זענען אלץ געבליבען ביט'ן פנים צו מערב. האבען גענומען די בחורים וועלכע האבען געהאלטען די חופה־שטאנגען און זיך גע ביטען מיט זייערע ערטער: די וואס זענען געשטאנען אין מערב האבען זיך געשטעלט אין מורח און די וואס זענען געשטאנען אין מורח האבען זיך געשטעלט אין מערב. אבער עס האט אלץ נישט געהאלפען.

איז דארטען געווען איינער א פרעמדער מאן, איז ער צוגעגאנגען צו די חתן־כלה און האט זיי איבערגעדרעהט פון מערב צו מורח. דאס האט גלייך געהאלפען. דער כעלמער רב האט געוואלדיג בעוואונדערט דעם איינפאל פון דעם פרעמדען מאן און האט איהם געפרעגט ווי דאס קומט צו איהם. האט דער מאן געענטפערט, אז אזוי פיהרט מען זיך אין ווארשא. אויב אזוי — האט דער רב זיך אפגערופען — שיקט זיך דאס. ווארים אויף אזא חכמה און אזא חוצפה איז פעהיג נאר א ווארשעווער...

די דייטשען האבען א סך שטעט, וועלכע שפילען אין דעם דייטשען פאלקלאר, און די דייטשע פאלקס־וויצען און פאלקס־מעשיות די זעלבע ראלע, ווי ביי אונז אין כעלם. איינע פון די וויכטיגסטע צווישען די דאזיגע שטעט אויב נישט די סאמע וויכטיגסטע איז שילדא אדער שילדבורג אין זאקסען.

פונקט ווי ביי אונז די כעלמער זענען ביי די דייטשען די שילדבירגער.

איך וויל דא דערצעהלען איינינע מעשיות פון די שילדבירגער און וויזען דערביי, ווי ענהליך זיי זענען אויף אונזערע כעלמער מעשיות.

די שילדבירגער האבען געבויט א מיהל אונטער א בארג, האבען זיי בעדארפט אראפקייקלען אונטער דעם מיהל־שטיין, וואס איז געלעגען אויפ'ן שפיץ בארג. אבער ווי אזוי וועט מען וויסען, וואו דער שטיין וועט בלייבען, ווען ער וועט זיך אזעקקייקלען ווייט אונטער'ן בארג? איז געבליבען אז אזוי ווי דער מיהל־שטיין האט א גרויסען לאך אינמיטען זאל זיך דארטען אריינלעגען איינער פון די שילדבירגער באלעבאטים און זיך מיטקייקלען, וועט מען פון איהם וויסען, וואו דער מיהלשטיין איז געבליבען. האט מען אזוי געטון און דער מיהלשטיין האט צוזאמען מיט'ן שילדבירגער באלעבאס, זיך אראפגעקייקעלט און טיפען טייך אריין. האט מען אנגעהויבען זוכען דעם שטיין און דעם באלעבאס און זיי נישט געקענט געפינען, איז ביי אלעמען געבליבען אז דאס האט יענער באלעבאס אוועקגענומען דעם מיהלשטיין און איז מיט איהם אנטלאפען. האבען די שילדבירגער געלאזט ארויסרופען אין אלע שטעט און דערפער ארום, אז אויב מ'וועט טרעפען אמיצען לויפענדיג מיט א מיהלשטיין, זאל מען איהם ארעסטירען, ווייל דער מיהלשטיין איז א געגנבעטער.

ענליכע מעשיות מיט א שטיין, וואס פאלט אריין אין וואסער און שלעפט מיט א מענשען, ווערען אויך דערצעהלט פון די כעלמער. אויך דער מאטיוו פון אזעקגנבענען א זאך, וואס לאזט זיך נישט הייבען פון ארט, איז דא אין די כעלמער מעשיות.

אנ'אנדער, דערצעהלט דער יודישער פאלקס־וויץ, איז אמאל געקומען אין כעלם און איז אריינגעגאנגען אין בית־מדרש. זעהט ער, אז אויפ'ן אויוון איז אויפגעשריבען: „זה התנור שייך לבית המדרש הגדול בחלם“ (דער דאזיגער אויוון געהערט צום גרויסען בית־מדרש אין כעלם). וואונדערט ער זיך און פרעגט דעם שמש, צו וואס דאס איז נויטיג. ענטפערט איהם דער שמש: „מיר האבען מורא גנבים זאלען דעם אויוון נישט אוועקגנבענען“.

צוויי שילדבירגער האבען אמאל זיך געביטען מיט זייערע הייזער. האט איינער איינגעבראכען די הויז און אויפגעלאדען די צובראכענע שטיקער אויף א פוהר און זיי צוגעפיהרט דארטען וואו דעם אנדערענס הויז איז געשטאנען. די איינענע זאך האט אויך דער אנדערער געטון און אט אזוי ארום האבען זיי זיך געביטען מיט זייערע הייזער.

אויף דעם מאטיוו איז דא אויך א כעלמער מעשה:

א כעלמער באלעבאס האט געוואלט פערקויפען זיין הויז. קלערט ער און קלערט: וואס טוט מען, ווי אזוי קאן מען ברענגען דאס הויז אין מארק, אז דער קונה זאל עס דארטען זעהען מיט די אויגען? איז ער געפאלען אויף א שכל און ארויסגעשלעפט פון וואנד עטליכע שטיינער און זיי אוועקגעטראגען אויפ'ן מארק צו ווייזען א מוסטער פון דעם הויז.

מיר האבען דא אלזא אנ'אנדער מעשה, אבער דער מאטיוו איז דער זעלבער: אנשטאט פיהרען די מענשען צום הויז, שלעפט דער נאר דאס הויז צום מענשען.

*

די שילדבירגער, דערצעהלט די דייטשע פאלקס מעשה, האבען איינגעפאקט אין זאק די שיין פון דער זון, און פונקט אזוי האבען די כעלמער מער מאכט אין א פאס וואסער די ליכטיגע לבנה.

כעלמער יודען זענען אמאל געשטאנען אין א ליכטיגער נאכט פון האלב חודש און געקוקט אויף דער העלער, שיינענדיגער לבנה. האבען זיי געקלערט צווישען זיך: וואו נעהמט מען אזא ליכטיגע לבנה שפעטער אביסעל אין די פינסטערע נעכט פון סוף חודש? דערווייל האבען זיי דערזעהען ווי די לבנה האט ארויסגעשיינט פון א גרויסער פאס וואסער. זענען די כעלמער געפאלען אויף א שכל: זיי האבען האסטיג פערקלאפט די פאס מיט ברעטלעך, כדי די לבנה זאל דארטען בלייבען פער־שפארט און אז עס וועלען קומען די פינסטערע נעכט, וועט מען זי פון דארטען ארויסלאזען און עס וועט ווערען ליכטיג אין כעלם.

ווי נאר ס'איז געקומען די ערשטע פינסטערע נאכט, האבען די כעלמער זיך ארויסגעלאזען צו דער פאס, אנ'עפען געטון און געזעהען, אז די לבנה איז נישטא. האבען זיי בשום אופן נישט געקאנט פערשטעהען, וואו זי איז אהינגעקומען. האט זיך אבגערופען איינער פון די כעלמער, אז ער ווייסט, וואו די לבנה איז: דאס האבען גנבים זי ארויסגעגנבעט פון פאס. מחמת עס מוז נישט פאר זייערע געשעפטען, עס זאל זיין ליכטיג.

ב. טויבין

פאריזער מיידעל בעשולדיגט איהם, אז ער האט פון איהר טאג-בוך אנגעשריבען א ראמאן

ער איז א ראמאנען-שרייבער. — „לילי די כשופמאכערין" האט דעם שרייבער פערטרויט איהר געשריבענע לעבענס-געשיכטע. — זיין ראמאן איז זעהר ענליך צו איהר טאג-בוך

(א בריף פון פאריז)

אין א'נעם פון די פיל נאכט־לאקאלען אין פאריזער פרעהליכען קווארטאל „מאנמארטר", וואס טראגט דעם נאמען „די טויטע מויז", איז פערהאן א מיידעל, וועלכע איז בעקאנט אין די קרייזען פון דער לעבע־וועלט מיט'ן נאמען „לילי די כשופמאכערין". שוין פון דעם בלויזען נאמען קאן זיך דער לעזער אנשטויסען, אז לילי איז זעהר פאפולער אין דער לעבע־וועלט און האט גרויס ערפאלג.

„לילי די כשופמאכערין" איז א פראנצויזישע קליינשטעטעלדיגע מיידעל מיט א זעהר קליינער בילדונג. דאך האט די איינפאכע מיידעל, וועלכע איז איצט אינגאנצען 2 און צוואנציג יאהר אלט, געקאנט דערגרייכען די גרעסטע קאריערע. זי איז זעהר א שעהנע, א זעהר גוטע טענצערין און אויך בעגאבט מיט אקטיארישע פעהיגקייטען. אזוי פערזיכערען איהרע פערעהרער, וועלכע גרייכען אין די צעהנדליגער.

פערשטעהט זיך, אז ארום אזא מין טיפ אויפ'ן מאנמארטר, ארום אזא מין הערשערין פון דער „טויטער מויז", האבען זיך פערשפרייט לעגענדעס, וועלכע האבען איהר רייץ געמאכט נאך רייצענדער, און איהר כשוף נאך צויבערפולער.

און עס פערשטעהט זיך אויך, אז צו „לילי די כשופמאכערין" זענען געקומען אויך זשורנאליסטען און שרייבער, פאר זיי איז דער מאנמארטר א קוואל פון וועלכען זיי קאנען אן אויפהער שעפען מאטעריאל פאר זייערע לעזער.

עס געהט נישט אוועק א מאנאט, אז עס זאל נישט זיין געדרוקט אין א פאריזער צייטונג א סעריע ארטיקלען וועגען בעריהמטען מאנמארטר. יעדער זשורנאליסט בעשרייבט עס אויף אן אנדער אופן, יעדער איינער זוכט אים אנדערע מאטיוען, אינטערעסאנטע זאכען. מען שרייבט וועגען די נאכטלאקאלען פון מאנמארטר, וועגען די געסט און די פרויען, וואס יעדער איינער פון זיי האט אן אמת'ע אדער אן אויסגעטראכטע פערגאנגענהייט. די מאנמארטר פרויען ווייסען וואס די שרייבער זוכען האבען, און זיי דערצעהלען זיי מעשות. טאמער פערמאגען די מיידלעך נישט גענוג פאנטאזיע, טוען עס שוין די זשורנאליסטען פאר זייערטוועגען.

ראמאנען אהן א צאהל געהען ארויס יעדעס יאהר אין פאריז, וואס זייער אינהאלט איז דער זינדיגער מאנמארטר מיט זיינע פרויען, מיט זיינע געסט, מיט אהן א שיעור אוואנטורעס.

און דא קומען מיר צו צו דעם סקאנדאל צווישען „לילי די כשופמאכערין" מיט א פאריזער ראמאנען־שרייבער, וועלכער האט נאר וואס ארויסגעלאזט א ראמאן מיט'ן נאמען „די כשופמאכערין פון מאנמארטר".

דער ראמאניסט באטארא מארסעל האט אפגעשטאט א פאר וויזיטען אויפ'ן פאריזער מאנמארטר. ער האט בעזוכט אלע בעקאנטע און אומבעקאנטע ערטער און ער איז אויך געווען אין „דער טויטער מויז" וואו עס קעניגט „לילי די כשופמאכערין".

אונזער ראמאנען־שרייבער איז געווארען שטארק בעפריינדעט מיט „לילי די כשופמאכערין". שטיקעל צייט איז ער געווען איינער פון דער „כשופמאכערין'ס" געצעהלטע פריינד. און ווי א דארשטיגער האט ער געשלונגען די געשיכטעס פון איהר לעבען. זי האט איהם פערטרויט, אז דאס אלץ האט זי נאך קיינעם פאר איהם נישט דערצעהלט.

זי האט איהם אויך אנפערטרויט איהרע א לעבענס־געשיכטע, וואס זי האט אליין אויפגעשריבען, און וואס זי האט געהאלטען פערשלאסען און האט אויסבעהאלטען פון יעדען ווייטיגען אויג.

באטארא איז געווען אזוי ענטציקט פון איהרע ערצעהלונגען, און די אויפריכטיגקייט און הארציגקייט פון איהר אויטאביאגראפיע האט איהם אזוי גערירט און אינטערעסירט, אז ער האט זי געבעטען, זי זאל איהם געבען די לעבענס־בעשרייבונג אהיים. ווארים דעמאלט ווען ער איז ביי איהר און פערברענגט מיט איהר, האט ער דאך עפעס אנדערש צו טון. לילי האט געמאכט פאר'ן שרייבער אויף אזוי פיל אנ'אויסנאהם, אז זי האט איהם מיטגעגעבען אהיים די אינטימע לעבענס־בעשרייבונג איהרע, וואס ביז איצט האט עס קיין מענשליך אויג נישט אנגעקוקט.

באטארא האט געהאלטען אין דער היים די לעבענס־געשיכטע ארום א וואך צייט. דערנאך האט ער עס אומגעקעהרט דער „כשופמאכערין" פון „דער טויטער מויז" מיט דאנק, פערזיכערענדיג איהר, אז איהר לעבענס־בעשרייבונג האט איהם אויסערגעוועהנליך אינטערעסירט און ער האט די בלעטער געלעזען מיט גרויס געשפאנטקייט.

אין א פאר וואכען ארום איז ארויס דער ראמאן מיט'ן נאמען „די כשופמאכערין פון מאנמארטר", מיט אנ'אונטערקעפעל: „אנ'אויטאביאגראפיע פון א געפאלענער פרוי". עס האט געזאלט הייסען, אז דער ראמאן איז געשריבען אין דער פארם פון אנ'אויטאביאגראפיע, דאס הייסט, נישט דער פערפאסער בעשרייבט דאס לעבען פון זיין העלדין, נאר די העלדין אליין דערצעהלט עס.

אבער דא איז פלוצלונג ארויסגעשפרונגען די גאנצע סענסאציע. „לילי די כשופמאכערין" פון דער „טויטער מויז" האט פערקלאגט דעם ראמאניסט באטארא, אז ער האט איינפאך איבערגעשריבען איהר אויטאביאגראפיע, וואס זי האט איהם געגעבען צו לעזען, און עס ארויסגעגעבען אלס זיין ראמאן, און אלס א בעווייז גיט זי אז טאקע וואו עס איז צו זעהן, אז אויסער גאנץ אומבעדייטענדע שפראכליכע אויסבעסערונגען, איז דארט די זעלבע געשריבענע אויטאביאגראפיע איהרע, גאר נישט געענדערט.

זי פאדערט, נאטירליך, דעם גאנצען האנאראר, די גאנצע סומע געלד, וואס באטארא האט געקריגען אויסגעצאהלט פאר דעם בוך. זי איז אפילו גרייט, זאגט זי איהם צו בעלוינען פאר זיין ארבייט ביי דעם בוך, פאר אויסבעסערען איהרע גרייזען א. אז. וו. „ווען מיין טאטע", זאגט זי, „וואלט מיר געגעבען אביסעל מעהר בילדונג, וואלט איך די אומזיסטע אויסגאבען אויך געקאנט פערשפארען, אבער — פערפאלען".

זי איז אויך גרייט צו בעלוינען איהם דערפאר, וואס ער האט ארויפגעשטעלט אויפ'ן בוך זיין נאמען, וועלכער האט אפשר צוגעהאלפען דער גרויסער פערשפרייטונג פון ראמאן. כאטש, זאגט זי, עס איז נאר א גרויסער צווייפעל, צי „לילי, די כשופמאכערין" פון דער „טויטער מויז" איז נישט א גרעסערער נאמען. ווי באטארא, וועלכער איז ערשט אביסעל בעקאנט געווארען טאקע דורך דעם איצטיגען סקאנדאל מיט דער „כשופמאכערין". דאך איז זי גרייט אויך פאר דעם צו בעצאהלען.

אבער דער עיקר איז, אז דאס בוך איז איהרס. איהר געהערט דער האנאראר, וואס איז אויסגעצאהלט געווארען דעם שרייבער, און איהר געהערט אויך דער נאמען אויפ'ן בוך.

אזוי טענה'ט לילי, די כשופמאכערין פון מאנמארטר. און וואס זאגט אויף דעם דער שרייבער באטארא?

ער לייקענט נישט, זאגט ער, אז זיין ראמאן איז גענומען פון לילי'ס געשיכטעס. ער לייקענט נישט, אז ער האט לילי'ן גענומען פאר דער העלדין פון זיין ראמאן. אבער דאס איז ערלויבט. מען קען ביי קיין פערפאסער נישט צונעהמען דאס רעכט צו שרייבען א ראמאן אויפ'ן גרונד פון דעם, וואס א געוויסע פערזאן דערצעהלט איהם אינטערעסאנטע איינצעלהייטען פון זיין לעבען.

ער לייקענט אבער ענטשידען אפ, אז לילי די כשופמאכערין האט איהם געוויזען איהר לעבענס־בעשרייבונג, און אז דער ראמאן, וואס ער האט ארויסגעגעבען, איז די פאקטישע אויטאביאגראפיע, וואס זי האט געשריבען. אי וואס, זי ווייזט א פאק מיט מאנוסקריפטען, וואס לייגען זיך ווארט פאר ווארט צו זיין ראמאן מיט גאנץ קליינע ענדערונגען? איז וואס, זאגט ער, גאר קיין בעווייז נישט. זי האט איינפאך איבערגעשריבען זיין בוך, און אויף מאנכע ערטער האט זי גאר געמאכט ענדערונגען ביי איהם.

קירצליך וועט דארפען פארקומען דער פראצעס און מען וועט אורטיילען, ווער עס איז דער אמת'ער פערפאסער פון לילי'ס לעבענס־געשיכטע.

עס געפינען זיך שוין אפילו אזעלכע, וואס זאגען, אז דער גאנצער סקאנדאל איז אייגענטליך נישט מעהר ווי א כיטרער מיטעל צו רעקלאמע.

י. פעלדמאן

ער דערמאָרדעט זי און בעגראבט איהר טויטען קערפער,

ווייל זי האָט זיך איהם נישט געוואָלט אָפּגעבען

די טעג האט דאס ווילנער קרייז־געריכט אויף זיין ארויספאהר־סעסיע בעטראכט דעם פראצעס פון איינוואוינער פון פאלווארק „ראדזיעיעווטשיזנא" מ. סטריכא, וועלכער איז אנגעקלאגט געווארען אין דערמארדען די דינסט פון דער משפחה ראדימסקי אננא אשמיאנסקא.

דער בעשולדיגונגס־אקט דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע.

דעם 8־טען נאוועמבער פון פערגאנגענעם יאר זענען די ראדימסקי'ס ארויסגעפאהרען פון גוט אויף א גאנצען טאג איבערלאזענדיג דארט דאס דינסט־מיידעל אננא אשמיאנסקא.

ווען זיי האבען זיך צוריקגעקעהרט איז די דינסט נישט געווען אין שטוב.

זעהענדיג, אז די דינסט קעהרט זיך נישט אום האבען די ראדימסקי'ס ארויסגעשיקט דעם דינער סטריכא, ער זאל זי אפגעפינען. דער דינער האט זיך אין עטליכע שעה ארום צוריקגעקעהרט און דערצעהלט, אז קיינער האט זי נישט געזעהן.

דאס מיידעל איז פערשוואונדען געווארען ווי אין וואסער אריין.

אין עטליכע חדשים ארום האט זיך צום אויספארשונגס־ריכטער אין מאלאדעטשנא געווענדעט דער דינער סטריכא געמאלדען, אז ער האט אליין געזעהן ווי זיינע באלעבאטים האבען דערמארדעט דאס דינסט־מיידעל דעם 8־טען נאוועמבער.

ס'איז תיכף פערפיהרט געווארען אנ'אויספארשונג, בעת וועלכער ס'איז געלונגען פעסטצושטעלען, אז די דינסט האט מען געזעהן א לעבעדיגע אין עטליכע שעה ארום נאכדעם, ווי איהרע באלעבאטים זענען ארויסגעפאהרען פון גוט.

צוליב דעם איז דער חשד געפאלען אויפ'ן דינער סטריכא, וועלכער האט געמאכט א פאלשע מעלדונג און בעת דעם קרייץ־פערהער האט ער זיך מודה געווען אין דערמארדען דאס דינסט־מיידעל. דערביי האט ער דערקלערט, אז ער האט זי געוואלט פערגוואלדיגען. ווען זי האט זיך אבער איינגעשפארט, האט ער געכאפט א שטיין און אויסגעשפאלטען איהר דעם שארבען, דערנאך האט ער דעם טויטען קערפער בעגראבען.

דאס געריכט האט איהם פער'משפט אויף 8 יאהר שווער תפיסה.

ס'געיעג נאכ'ן שאטען

12) (סענסאציאנעלער ראמאן)

אין געדאַנק האָט זיך וואַלדמאַנ'ען אַדורכגעטראָגען דאָס בילד פון דעם, וואָס ס'וועט פאָרקומען דינסטאָג פאַרטאָג.

ער האָט געזעהן אומדייטליכע שאָטענס, וואָס זענען אַרויס פון טונקעלע ווינקעל־גאַסען, וואָס שפּעסען זיך אַדורך פאָרזיכטיג, וואָס זוכען אָנגעשטרענגט אַ מענשען, וועלכער איז בישטאַ צווישען זיי און וועט נישט קומען...

און דערנאָך האָט ער געזעהן נאָך שאָטענס פון אַנדערע מענשען, וועלכע וואַקסען אויס קלאַנגלאָז פון די זעלבע ווינקלען, און שליידערען זיך אויף די ערשטע...

דערנאָך האָט ער געהערט דאָס קלימפּערען פון האַנד־קייטלעך, סויבע געשרייען... און אומקלאָהרע, אויפגעבראַכטע זידלערייען אויפ'ן אַדרעס פון דעם „פערראַטער" פּינקוס ליפּאָווסקי, וואָס האָט זיי אַלעמען איבערגעענטפערט אין די הענד פון דער פּאָליציי!

דניאל האָט אַזוי בולט געזעהן דאָס בעפאַרשטעהענדע בילד, אַזוי גענוי געהערט די געשרייען פון די געפאַקטע גנבים, פונקט דער גאַנצער ענין וואָלט שוין פאָרגעקומען אין זיין שטוב.

יאָ, דאָס וועט אומפערמיידליך אַלץ אַזוי זיין; די „זילבערנע פייל" וועט בעשולדיגען ליפּאָווסקי'ן אין פערראַט, אין מסירה.

און ווען אַזאַ געדאַנק וועט קומען אין די מוחות פון אַזעלכע תכשיטים, ווי די לייט פון דער „זילבערנער פייל", איז דאָך ממילא קלאָר, וואָס עס קאָן ווייטער פאָרקומען. אין איין נאַכט וועט די גאַנצע וואַרשאָווער אונטערוועלט וויסען וועגען דעם ענין, און פרימאָרגענס וועט זיך גאָרנישט געפינען קיין מענש, וואָס זאָל נישט וויסען, אַז דער „מעסמאַטען" ביי דער גרעפין ר. איז „געגאַנגען פערשיט" דערפאַר, ווייל ליפּאָווסקי האָט פערראַטען זיינע מענשען.

פון דעם מאָמענט אָן וועט פינקוס ליפּאָווסקי זיין אַ פערלוירענער:

די ווילדע יונגען וועלען איהם אויסגעפינען און דערהרג'ענען.

זיי וועלען איהם דעריאָגען און אָפּרעכענען זיך מיט איהם, וואו ער זאָל נישט זיין...

דאָס סאַמע שרעקליכע איז אָבער בעשטאַנען אין דעם, וואָס דער דאָזיגער פּינקוס ליפּאָווסקי איז געווען דער פאַטער פון דער הערליכסטער מיידעל, וואָס דניאל וואַלדמאַן האָט גוזען נישט איז בעגעגענט.

וואַלדמאַן האָט זיך ווידער מיט אַ נאַזטיכל אָפּגעווישט דעם שווייס.

די לאַגע איז פערפלאָנטערט געוואָרען דערמיט, וואָס מ'האָט געדאַרפט גאָר שטאַרק האַלטען קאָפּ, און קאָנצענטרירען אַלע געדאַנקען.

מאַשינאַל האָט ער אויסגעשטרעקט די האַנד, פערמייניגט די עקען פון עטליכע דראָטען, אַריינגעשטעלט דעם שליסעל אין איינעם פון די לעכער און זיך צוגעהערט:

טאַנצמאַן און ליפּאָווסקי האָבען זיך געזעגענט.

— אַלזאָ, אַזוי בלייבט עס? — האָט ליפּאָווסקי געזאָגט.

— אין דער הינזיכט וועל איך שוין אַנ'אַרבייט טון, — האָט דער יובילער געענטפערט — מישט מיך אָבער נישט אַריין אין אַ „נאַסען מעסמאַטען"... דאָס הייסט נאָך נישט, אַז איך זאָג זיך בכלל אָפּ, אָבער... נאָר נישט איצט. דאָס איז אַ צו גרויסער ענין, און ער איז נישט פאַר מיינע כוחות. איך וועל מאַכען די גענויעסטע אינפאָרמאַציעס, וואָס כ'וועל נאָר קענען. דערווייל אָבער איז עס אַלץ, וואָס איך בין ביכולת צו טון.

— מילא, כאַפּט אייך דער טייוועל! — ליפּאָווסקי'ס שטימע האָט געקלונגען אויפגערעגט און שאַרף — דאָס איז אַלץ, וואָס איך פאָדער. אויב איהר וועט עפּיס דערגיין, גיט מיר תיכף צו וויסען. איהר קאָנט מיך אַרויסרופען טעלעפאָניש. זעהט אָבער פאָרזיכטיג. דער־עיקר, געדענקט — קיינעם קיין פּיפּס נישט!

— איהר מעגט זיך פערלאָזען, בעלעבאָס! איך פערשטעה אַליין מיט וואָס עס שמעקט... דער דאָזיגער פערשוין מוז אַליין האָבען זיינע אַגענטען, און ער קאָן, ווייזט אויס, גאָר אַ סך. דאָס געפעלט מיר נישט. ער ווייסט וועגען אַזעלכע זאַכען, וועגען וועלכע עס ווייסען אפילו נישט אַ סך בעל־דבר'ס.

— וואָס, איהר האָט מורא? — האָט ליפּאָווסקי שפּאָטיש אַ פרעג געטון.

טאַנצמאַן האָט אויף איהם מיט פערדרוס אַ קוק געטון.

— איהר האָט נישט געטענה'ט אַזוי, ווען איך האָב פאַר אייך לעצטענס אַדורכגעפיהרט אַ „נאַסען מעסמאַטען"... אַ גוטען, הער ליפּאָווסקי... און איהר אַליין דערצעהלט וואָס וועניגער וועגען דעם דערהאַלטענעם קאַרטעל, וואָרום דער שוואַרץ־יאָהר ווייסט, אויף וועמען מען קאָן אַלץ אָנטרעפען.—

— אַ גוטען! — האָט געענטפערט ליפּאָווסקי'ס שטימע.

וואַלדמאַן האָט נישט אַרונטערגענומען די אויער־רעהרליך.

ער האָט בעהאַלטען, אַז נישט אַלץ איז נאָך פערענדיגט מיט שמועס, ווען ער האָט דערהערט, ווי די טיר האָט זיך צוגעקלאַפּט, האָט ער אַרויסגענומען דעם שליסעל, אָפּגעשטעלט די דינאַמאָ, אָנגעטון דעם פּאַלטען מיט'ן הוט און איז אַרויס פון לאַבאָראַטאָריום.

עס איז געווען מיטאָג־צייט.

דניאל איז נישט איילענדיג אַוועק אין אַ בעקאַנטען רעסטאָראַן.

אויפ'ן וועג איז ער אַריין אין אַ פּאָסט־אָפּטיילונג.

אויף אַ טעלעגראַמען בלאַנק האָט ער אָנגעשריבען מיט גרויסע געדרוקטע אותיות:

„אייער בעשלוס נישט אַרויסצוגיין פון דער היים מאָנטאָג ביינאַכט איז זעהר אַ גלייכער. איך בעגריס איהם אין יעדער הינזיכט".

אויפשרייבענדיג דעם אַדרעס, און אָפּגעבענדיג די דעפּעשע, איז ער אַוועק אין דעם רעסטאָראַן.

אין דערזעלבער צייט איז פינקוס ליפּאָווסקי בעגאַנגען צופוס צו זיך אַהיים.

ער איז געווען אַזוי פערטיפט אין זיינע געדאַנקען, אַז ער האָט נישט געפיהלט די ווייטקייט פון דעם מהלך.

זיין געדאַנק האָט זיך נישט געקאָנט דערצידירען אויף קיין שום בעשלוס.

דערהאַלטענדיג זיך נעבען זיין הויז, האָט ער אַ ציה געטון מיט די פּלייצעס, אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ און אַרויף אויף די טרעפּען.

אין קאָרידאָר האָט איהם בעגעגענט די טאָכטער:

— דאָס ביזטו, פּאַפּאַ? ס'איז דאָ פאַר דיר אַ דעפּעשע... איך האָב זי אַוועקגעלייגט ביי דיר אויפ'ן טיש.

ליפּאָווסקי האָט דערויף קורץ בעדאַנקט די טאָכטער און איז אַריין אין קאַבינעט.

(פאָרטזעצונג קומט).

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

הײנט און פאלגענדע טעג!
די פרעכטיגסטע פראדוקציע פון 1930 יאהר

ליבע און געלד

אין דער הויפט-ראלע:
CLARA BOW i NEIL HAMILTON

פערשטארקטער ארקעסטער. פערשטארקטער ארקעסטער.
דער זאל איז גוט בעהייצט.

ס׳איז אנגעקומען א פרישער
טראנספארט שיך
פון זעמטליכע מאסען
פאר דער דורכהאפטיגקייט און גוטסקייט פון אונזערע אויסארבייטונגען, נעהמען מיר די פולע גאראנטיע.

POLSKA SPÓŁKA OBUWIA BAT'A
PIOTRKOWSKA 87.

שוין ארויס פון דרוק דער **יאנואר-נומר**
פון דער לאדזער צייטשריפט פאר ווירטשאפטליכע, געזעלשאפטליכע און קולטורעלע פראגען

„אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער"

אונטער דער רעדאקציע פון **אלי בארוכין.**

מיט ארטיקלען פון: פראפ. ד״ר משה שאר, פראפ. ד״ר ם. באלאבאן, כטאראסטע אלעקס. רזשעחסקי, נאטשעלניק ע ראסעט, פרעזעס אסקאר קאהן, וויצע-פרעזעס יוליוש לעדשטײן, אדוו. א. ציטערסאן, קאנסול דיר. ם. קאהן, אדוו. ז. שטרויך, ד״ר חילהעלם פאלקק, אלי בארוכין, ז. שפעט, א. העפיג, ק. ראזמאן אוסקי, י. זשורקאוסקי, אסקאר בערמאן, דיר. א. בירקענהיים, ד״ר א. אקערבערג, מאניסטער ש. בגבין א. ע.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט און עסטעטיש ארויסגעגעבען. **פרייז 75 גראשען.**
צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער.

---

3 צימער און קיך
מיט אלע בעקװעמליכקייטען, אהן אבטרעט-געלד, נאר דירה-געלד פאר 2 יאהר פאראויס. צו ערפאהרען אין ארפ. פון דער צייטונג. 3612

אנ׳ארט צום שלאפען
פאר יונגע לייט אדער מעדלעך צו 12 זל. א חודש פון א פערזאן, ביי גוטפיין, דזיעלנא 50

כ׳נעהם אן
וועבערײ
אויף לוין-ארבייט, קארט-שטוהל. אפערטען אין אדמ. אונטער ליטערע „A.B."

השבת אבדה.
איך האב פערלוירען א וועקסעל אויף 72 זל. צאהלבאר ד. 20/1, אויסשטעלער ב. קאמנער. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג. 3614

אקאראקול-פאלטען
איז געלעגענהייטליך צו פערקויפען.
צו ערפאהרען אין אדמ.

עקספעדיענט
מיט ביורא-ארבייטען פער-טרויט, בעזיצט די פויל שפראך און דייטש שפראך אין װאָרט און שריפט, ווערט געזוכט. אפערטען אונט. „Expedient" אין דער אנאנסען-ביורא ם. פוקס, פיעטריקאווער 50

א טיכטיגער
שטעמפעל-זעצער
ווערט פון זאפארט געזוכט. אפערטען אונטער „L" אין אדמינ. 8901

שטאט-אגענט
פאר ביורא-ארטיקלען, ווערט געזוכט. אפערטען אונטער „BUREAU" אין די אנאנסען-ביורא ם. פוקס, פיעטריקאווער 50. 3604

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שנעשה!
זא זאלסטו ווייטער קומען צו לויפען אין בעוו. רעכטסקאנסולטענט-ביורא צו ה׳ **מאנעלא, פיעטריקאווער 17**
(זאכאדניא 52) טעל. 148-79

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי בימעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאגיעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות און אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
מאנעלא, רעכטסקאנסולט
פעטריקאווער 17.

כ׳קויף און פערקויף מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נײ-מאשינען, גארדעראבען, טאפטשאנען, א.ז.וו. און צאהל די העכסטע פרייזן
א. ווייצמאן, נארוטאוויטשא 19
אין מעבעל-געוועלב
(פריוואט-וואוינונג: שענקיעוויטשא 29)
ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

א לאנגיעהריגער געוועזענער
גערבטס-סעקרעטאר
שרייבט אלערליי בימעס און קלאגעס, קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.
א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.
בושעווסקי 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד״ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר	4½—3½
ד״ר קערשנער קינדער-קראנקה.	4½-3 11-9
ד״ר שיפמאן איבערליכע קראנקהייטען	2—12
ד״ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	1½—12½
ד״ר שמירנפעלד נערווען און גאמפינע קר.	2—1
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד״ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד״ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—3½

ספיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א.וו. פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל. איינשפריצונגען, מעטאושען, עלעקטריזאציע, אפעראציע, אויף פערלאנג וויזיטען אין שטאט. און לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט.
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאזשינסקי סטאראפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צייהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדסקא 1.

פאר פער וועגערישע הויט-קראנקה. און מאנער-שוואכע עפיליזען און בלוט און אנאליזען אויף סיפיליס און טריפער. קאנסילים מיט ספעציאליסטען און אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער היל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- אפען פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. ... פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- ... -

וויזיט 3 זל.

די מעכאנישע שלאסעריי און שווייסעריי
פיהרט אויס זעמטליכע מאשין-רעפעראטורען, שווייסונגען, צופאסונג פון מאשינען-טיילען מיט גאראנטיע און :-: געגען ביליגען פרייז :-:
J. REDER, Łódź
11 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)
פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81
[illegible]

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
[illegible]
נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוועגד.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אן אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינגעגע פראצעדור פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפעראציעס, הי: זאלבאפעס אויף פלאטפוסען, קונטט-ליכע פים, נגרטעלן א. ז. וו. נעהמט אן פון 5—7 אוו.
צוריקגעקעהרט.

Dr. ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראנקהייטען און ליכטהייליאינסט.
נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אן פון 6—8 אוועגד

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—5, 6—7
ד״ר רוזשאנער הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד״ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקהייטען	1—2, 7—8
ד״ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד״ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	11-1½ 5-6
ד״ר קאנטאר כירורגישע-קראנק.	4½-5½ זונ. 1—2
ד״ר וויינבערג אינ. הערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד״ר סטופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראיעוסקי צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	8—2

צאהן-מגבה, פעלאמבירונגען, קאראנען, מאסטען א.א.וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט ר: בעשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שמאטלער.
איפונגען געגען שקארלאטין (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט
פראל. מארקום נעהמט אן פון 5—7 אוועגד

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און הארן-קראנקהייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אוועגד.
צוריקגעקעהרט.

צאהן-ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאכמ.

Dr. med. JÓZEF IMICH
ספעציאל-ארצט פאר אוירען-, נאז-, האלז- און קעהל-קאפ - קראנקהייטען
MONIUSZKI 1, telefon 209-97
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 1—2 און פון 5—7 אוו. 8988

שייטלען
צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי
פארזשוצקא, קאמיעננא 5

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר׳ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר׳ן טעקסט—18 גר. פריטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ „ 4 „
א פיליטאר-שורה: נאכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ „ 8 „
פאר דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.